

APPELL

Nr. 2/2023

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

Dramatisk hyttetur

Side 4

**Nytt styre i
Solidaritetsungdom**

Side 10

**Ny podkast:
Våpenpodden**

Side 14

Tema:

1. mai – på lag med folk i krig og kriser

Side 18-32

APPELL

Tidligere Melding, Helsa, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp
Nr. 2, 2023. Årgang 83

Postadresse:
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00

Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund
E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:
Lars Barreto Dønvold-Myhre,
Ludvig Gundersen, Nina Hansen,
Sissel Fantoft, Ellen Johanne Jarli,
Ida Kroksæter, Ingebjørg Sørenes,
Hilda Klaveness, Ola Tømmerås,
Morten Hansen, Are Stranden,
Betzy A. K. Thangstad og Volodymyr
Karpyk.

Grafisk utforming: LO Media
Trykk: Ålgård Offset AS, Ålgård
Opplag: 30 032

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:
Arild Halsne, tlf.: 915 90 578
E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 14. april

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

Å overleve hverdagene

Bildene fra krig og kriser viser skrekk, ødeleggelse og død. Men selv under krig og kriser kommer hverdagen etter hvert så smått tilbake. Til tross for at alt det kjente er revet bort og kjære har dødd. Barna går igjen på skolen. Familien må ha mat og klær. Bestemor, som har diabetes, overlever ikke uten insulin.

For å kunne leve videre i denne hverdagen, mens flyalarmen går og ens nærmeste rives i stykker av traumer, trenger folk hverandre. De trenger familien, naboene og sivilsamfunnet. De trenger internasjonal solidaritet.

I årets 1. mai-aksjon retter vi søkelyset mot dem som prøver å overleve i hverdagen under krig og kriser.

Vi har møtt den palestinske bonden som daglig blir trakassert av bosettere som også har stjålet det livsviktige vannet. Han var i ferd med å bukke under da han fikk frø av en lokal organisasjon slik at han kunne dyrke mat til familien og dyra.

Krigen i Ukraina tvinger barn og unge til å lære seg hvordan en sommerfuglmine ser ut, og at dersom de finner en, er det antakelig hundrevis i nærheten. Dette er lærdom ingen ønsker for barna sine, men i Ukraina er den livsviktig for at de skal komme seg trygt til skolen.

Kvinner er alle krigers største ofre, også i Ukraina. Vold mot kvinner er en kjent strategi. Soldatene i okkupasjons hæren voldtar kvinner systematisk for å bryte ned samfunnsveven. Når kvinnene kommer til antatt trygge områder, blir mange rammet av grov vold fra sine egne, traumatiserte menn. Uten hjelp fra lokale kvinneorganisasjoner kan livet bli for tungt å bære.

Psykososial hjelp til kvinner og barn er noe av det viktigste vi kan bidra med. Det er også budskapet til den syriske organisasjonen Bahar. Da Syria – der folket allerede var utmattet etter 12 års krig – ble rammet av et ødeleggende jordskjelv i februar, var motstandskraften tynnslett. Lokale organisasjoner som Bahar bidrar med aktiviteter for å styrke den psykososiale helsa til et nedbrutt og hardt rammet folk.

Det er ikke så lett å samle årets tema i et kort, fengende slagord. Men vi vet at folk som prøver å komme seg helskinnet gjennom hverdagen i krig og krise trenger et samfunn som bryr seg og et internasjonalt samfunn som ser dem. Det er helt essensielt dersom de skal klare å bygge opp igjen både seg selv og det samfunnet de lever i.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHold

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: I anledning årets 1. mai-aksjon setter vi søkelyset på folk som jobber for et bedre samfunn på tross av at de lever under krig og kriser. FOTO: BAHAR

AKTUELT

- 04** Dramatisk hyttetur
- 06** Rekordmange på Fagkonferanse Sanitet
- 08** Riktig vei for samfunnspolitisk engasjement
- 10** Nytt styre i Solidaritetsungdom
- 12** Atomvåpenforbud gir håp
- 16** Høy pris for engasjement

TEMA: 1. MAI – PÅ LAG MED FOLK I KRIG OG KRISER

- 18** 1. mai: Sterkere sammen
- 20** Palestina: Et liv uten rettigheter
- 24** Ukraina: Tre regler for å overleve
- 28** Syria: Rask respons etter jordskjelvet
- 30** Colombia: Langt fram til fred og forsoning

FASTE ANNONSER

- 33** Støtteannonser
- 34** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 35** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

Abu Saqqa [73] har et værbitt ansikt og et lurt smil. Likevel blir han sint når han snakker om livet som palestinsk bonde. Tross sin høye alder har han levd hele livet under okkupasjon.

Foto: Hilda Klaveness

Reagerte instinktivt da hytta tok fyr

Da det tok fyr inne i turisthytta under en klasseset, fikk Lucas Iversen Teigen bruk for alt han har lært som sanitetsungdom i Norsk Folkehjelp Tromsø.

IDA KROKSÆTER [tekst]
LUCAS IVERSEN TEIGEN [foto]

Deltakerne på året fagkonferanse fikk høre den dramatiske historien fra klasseset i mars 2022. Været spilte ikke på lag da Lucas, 21 medelever på idrettslinja på Tromsdalen videregående skole og en lærer skulle på vintertur til Nonsbu, ei turisthytte som ligger litt nord for Tromsø. De var søkk våte da de etter sju kilometer nådde fram til hytta. Her skulle noen sove inne i hytta, noen i snøhule og noen i telt.

– Det skulle bli årets høydepunkt, men slik ble det jo ikke, forteller Lucas.

Inne på hytta får de fyr i ovnen. Både temperaturen og humøret stiger, og alt det våte tøyet begynner å tørke.

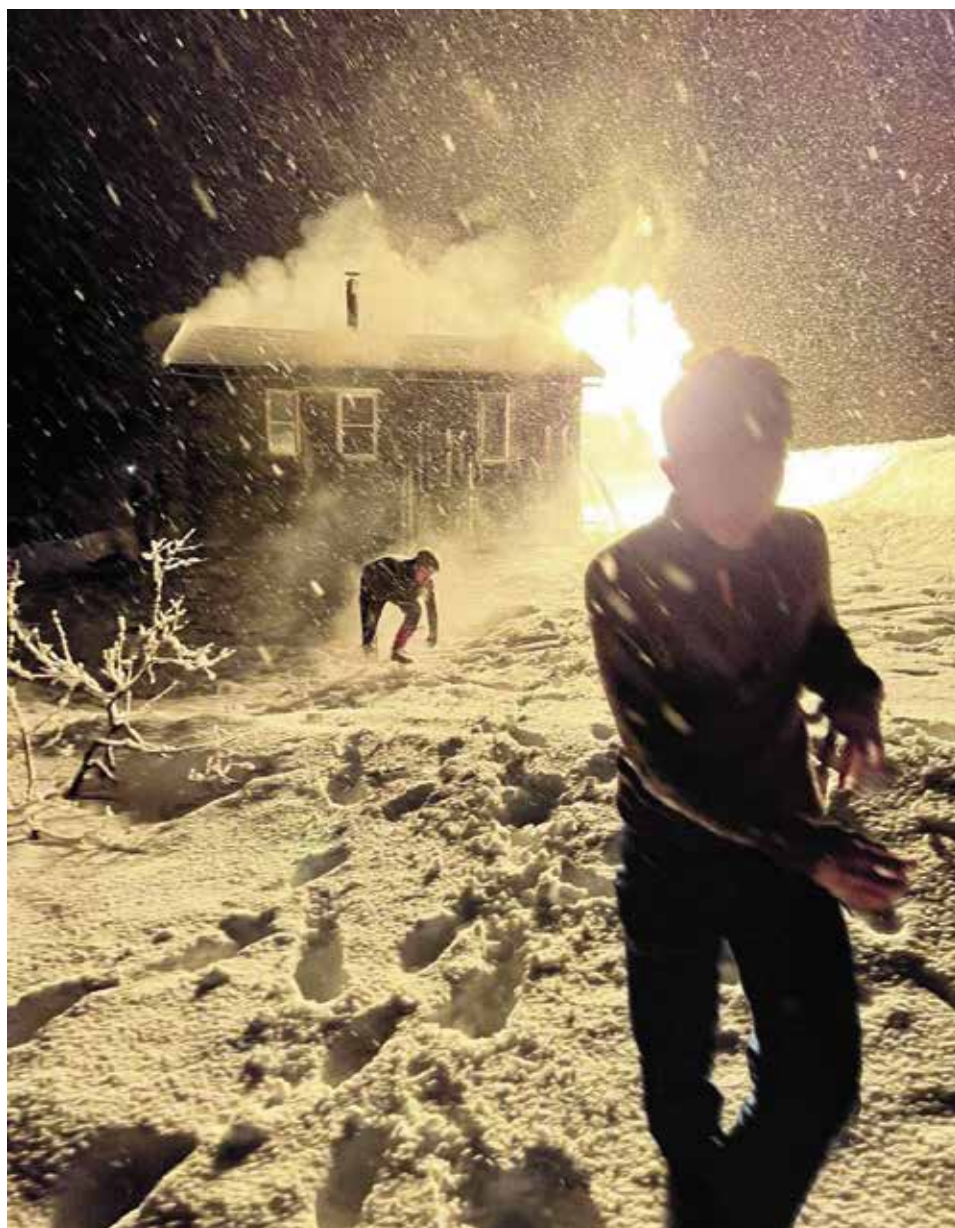
– Etter hvert skal vi begynne å lage mat, men det viste seg å ikke være en god idé, sier Lucas.

På hytta skulle turdeltakerne lage mat med gass. Den ene gassbeholderen får de ikke til å funke, og det skal vise seg at den lekker gass ut i rommet.

– Vi hadde også tent stearinlys, og det var ikke bra. Slangen til gassbeholderen løsnet, og gassen sivet ut og antente.

DRAMATISKE MINUTTER. Selv ett år senere husker Lucas veldig godt hva som skjedde i de dramatiske minuttene.

→ **GASSLEKKASJE:** Da det seiv gass ut fra den ødelagte gassbeholderen ble den antent av et levende lys og på få sekunder sto hytta i brann. [bildet er manipulert for å anonymisere personene på bildet]

ØDELAGT: Elevene på Tromsdalen videregående skole måtte rømme hytta i bare superundertøyet og ytterklærne henger ødelagte tilbake i den bannskadde hytta.

– Vi hørte bare et «womp». Jeg så på kompisen min, og vi skjønte først ikke hva som hadde skjedd. Rett etterpå kom læreren vår bærende på gasstanken, og rommet var fylt av flammer, forteller han. – Det var ikke så mye annet å gjøre enn å komme seg ut. Hell i uhellet, så hadde vi åpnet to vinduer. Jeg tror jeg var ute i løpet av to sekunder, men det føltes som en halvtime. Jeg har ennå minnet av varmen i bakhodet mitt, sier han.

På dette tidspunktet slår treningen fra Norsk Folkehjelp inn. Lucas roper til kompisen at han må ringe 113. Men oppe ved turisthytta er det dårlig med dekning. Etter hvert får de tak i AMK, som lover å sende helikopter så raskt som mulig.

– I mellomtida begynte vi å hjelpe dem som var skadet. Det var ei som hadde skadet fingrene sine. Jeg tok hånda hennes, la den i vann og tok på henne en ullsokk, for det var det vi hadde. Folk hadde ikke på seg ordentlige klær, for vi hadde sittet i superundertøy. Det var jo ikke dette som var planen, sier han.

Læreren hadde brannskader på ryggen, hendene og i ansiktet. Han hadde tatt fyr mens han bar ut gasstanken, så han løp ut for å rulle seg i snøen, og deretter inn for å hente gasstanken igjen.

– Jeg vil si at han er en helt som løp inn igjen etter gasstanken. Da var det fortsatt elever igjen inne i hytta, sier Lucas, og forteller at det har gått bra med læreren i ettertid.

KOMPISER PÅ SNØSCOOTER. Lucas og noen av de andre elevene fikk de skadde inn på en utedo og i en vedbod. Der var det litt varme, slik at de slapp den verste kulda.

– Det var ganske dårlig vær. Vi fikk også hentet klær i hytta. På dette tidspunktet hadde vi oversikt, og visste at det var fire skadde, forteller Lucas.

Redningshelikopteret kom og henter læreren, som var den hardest skadde.

– Da de hadde dratt av gårde, ser jeg tre sanitets-scootere oppe i lia. Da tenkte jeg at «nå er jobben min ferdig, der er kompisen

mine». Det var en kjempedeilig følelse. De tok vare på oss, og det var fantastisk, sier Lucas.

Resten av gruppa blir fraktet ned fra fjellet med politihelikopter. De skadde blir sendt til sykehus, mens de andre blir sluppet av på skolen, der kriseteam og andre lærere står klare til å ta imot dem.

– Det var dramatisk, men alle overlevde og det er det viktigste, sier Lucas. – Erfaringen fra Folkehjelpa var gull verdt for meg i den situasjonen, både da det skjedde og i etterkant, sier Lucas og forklarer nærmere:

– Da vi sto i det, gikk alt på instinkt. Det var ikke noe spørsmål om hva vi skulle gjøre. Ting skjedde helt automatisk. Tida etterpå var heller ikke så dramatisk for meg som for medelevene mine, fordi jeg har vært med på mange øvelser i Folkehjelpa, sier han.

Nytt rekordår for sanite

Fagkonferansen for Sanitet og Sanitetsungdom har blitt en av landets største redningsfaglige konferanser. I år deltok over 300 mann-skaper og ungdommer.

IDA KROKSÆTER [tekst og foto]

– Jeg tror dette oppleves som en må-plass å være. Det er et godt faglig nivå og en rød tråd i det vi holder på med her, sier Monica Nervik, som er første nestleder i Sentralt Sanitetsutvalg (SSU).

Sammen med Sentralt Ungdomsutvalg Sanitet (SUS), er de vert for konferansen.

– Vi er veldig glade for at det også er rekordmange ungdommer her i år. Jeg tror de er veldig ivrig etter aktivitet, etter en lang periode uten. I tillegg har det kommet mange nye ungdommer til organisasjonen vår det siste året, sier Berk Bitmez, som er leder for SUS.

MYE SPENNENDE PÅ PROGRAMMET. Årets tema for konferansen var klima og kriser, og målet er blant annet å bli bedre forberedt på en hverdag med mer ekstremvær, flom og skred. En del av programmet handlet også om hvordan man ivaretar menneskene etter krevende hendelser.

– I år har vi en del tekniske ting som drone og søksverktøy på programmet, men også flere foredrag om mental robusthet. Vi er avhengig av alle de frivillige vi har, og må ikke miste noen fordi de opplever mye tøft. Vi jobber for å bli bedre på å håndtere dette i organisasjonen, sier Monica Nervik.

Ungdommene hadde et eget program med blant annet besøk i vindtunnel og case-trening.

– Vi har en del praktiske elementer som virker veldig attraktive for ungdommen, men jeg opplever også at de er interesserte i de store problemene vi står overfor, som klima-

endringene og hvilken del vi tar i det arbeidet, sier Bitmez.

EN ARENA FOR UTVIKLING. Fagkonferansen har gjennom årene blitt stedet hvor menneskene får de nyeste faglige oppdateringene først. Det var her både hypotermiløftet og bratt og glatt-opplæringen først ble presentert for den store medlemsmassen.

– Vi hever statusen for å være med i folkehjelpa med denne konferansen, sier Nervik, som blir stolt av det hun ser rundt seg.

– Vi er en kjempestor redningskonferanse, og alle går rundt med uniform. Profileringa har blitt veldig proff, og i år har vi også en rekordstor utstillerdel, hvor deltakerne kan se nærmere på nytt redningsutstyr til både seg selv og laget. Dette er med på å bygge fellesskap og lagånd i organisasjonen vår, sier hun.

CODE TILBAKEMELDINGER FRA DE FRIVILLIGE. Alf Robert Håland er leder i Norsk Folkehjelp Asker og Bærum, og storkoser seg

tens fagkonferanse

på konferansen:

– Dette er et fantastisk sted å være. Det er deilig å møte så mange flotte mennesker på ett og samme sted. Det er veldig verdifullt å være her, både for det sosiale og det faglige. Man skaper og vedlikeholder mange kontakter her, sier han.

Martin Adelsøn i Norsk Folkehjelp Moelv og Omegn er på konferansen hovedsaklig for å se på nytt utstyr til lokallaget, og har fått stor nytte av at utstillerne var årets store satsing:

↑ **KLIMAENDRINGER:** Kikki Flesche Kleiven, direktør ved Bjerknessenteret, holdt foredrag om klimaendringene og hvordan det vil påvirke samfunnet vårt.

← **STANDS:** I pausene kunne deltakerne, her fra Norsk Folkehjelp Indre Østfold, besøke den rekordstore utstillerdelen av konferansen og se på hva som finnes av utstyr de kan bruke når de øver og når de skal ut på oppdrag.

↑ **DEBATT:** Jonas Vikran Hagen [seksjonsleder for Førstehjelp og redningstjeneste] leder en debatt med Monica Nervik [første nestleder i Sentralt Sanitetsutvalg], Peter Harholdt [andre nestleder i Sentralt Sanitetsutvalg] og Berk Bitmez [leder i Sentralt Ungomdsutvalg Sanitet].

Samfunnspolitisk fagkonferanse 2023:

– Ser en viktig og riktig utvikling

I begynnelsen av mars var over 100 medlemmer fra hele Norge samlet på Sørmarka til samfunnspolitisk fagkonferanse for å utveksle erfaringer om solidaritetsarbeidet som Norsk Folkehjelps frivillige gjør gjennom sine lokallag hver eneste dag.

LUDVIG GUNDERSEN [tekst og foto]

Med lokallag spredt over hele landet, er fagkonferansen svært viktig for Norsk Folkehjelps samfunnsengasjerte medlemmer. Her kan de stifte nye bekjentskap og dele erfaringer og inspirasjon.

På årets samfunnspolitiske fagkonferanse var antirasisme, mottakelse av nye frivillige, inkluderingsaktiviteter og internasjonalt arbeid viktige temaer, og det ble vedtatt flere forslag som vil bli tatt med videre til organisasjonens landsmøtet i august.

VIKTIG FOR NETTVERKSBYGGING. – Det ble en veldig god konferanse, og mange lokallag var representert. Det har vært viktig å vise fram hva Norsk Folkehjelp gjør her hjemme i Norge og i utlandet, og ikke minst bidra til at medlemmene våre kan bygge nettverk, inspirere og lære av hverandre. Det leverte konferansen på, mener Jorge Alex Dahl.

Dahl har i fire år ledet Norsk Folkehjelps første samfunnspolitiske utvalg (SPU), sammen med medlemmene Ingrid Aspelund, Nina Gulzari, Ziad Altaia og Rahil Al-Daraji, fra henholdsvis lokallagene i Rauma og Vestnes, Bergen, Nidaros, Mandal og Kongsvinger.

Under konferansen ble de takket av etter fire års iherdig innsats, og vil etter landsmøtet gi fakkelen videre til Susan Abdallah, Gunnar Johnsen, Eva-Lotta Sandberg, varamedlem Halvor Ravn Holøyen og leder Ingrid Aspelund, fra henholdsvis Sunnhordland, Kristiania, Fredrikstad og Kongsvinger.

Aspelund, som også har vært nestleder

NY LEDER: Ingrid Aspelund ble valgt til ny leder for Norsk Folkehjelps samfunnspolitiske utvalg i mars.

siden 2019, forteller at de nye medlemmene med ulik bakgrunn og erfaring vil gi god dynamikk til det videre arbeidet.

– Vi skal finne ut av hva som er det viktigste SPU skal konsentrere seg om i neste periode. Da er det en fordel at vi alle kommer med ulik kompetanse og erfaring, fra engasjementet vårt i Norsk Folkehjelp, men også fra arbeidslivet og andre områder, sier hun.

Den nye lederen kommer fra Solidaritetsungdommen, mens andre i utvalget har meldt seg inn i Norsk Folkehjelp i voksen alder.

– Det tror jeg er en fordel når vi skal styrke Norsk Folkehjelp som en synlig og inkluderende organisasjon, sier hun.

EN HERLIG UTVIKLING. Samfunnspolitisk utvalg så dagens lys i 2019, og Ingrid Aspelund er ikke i tvil om at det var lurt av Norsk Folkehjelp å opprette dette utvalget.

– Den samfunnspolitiske delen av Norsk Folkehjelp har vokst og fortsetter å vokse.

Ikke bare på grunn av SPU, men det at SPU finnes, gjør at medlemmenes behov og interesser i større grad kan ivaretas, sier hun.

Det er viktig at Norsk Folkehjelp kan tilby aktiviteter som passer alle, mener Jorge Alex Dahl, og trekker fram hvordan flere sanitetslag har startet med samfunnspolitisk aktivitet, samtidig som de samfunnspolitiske lokallagene begynner å bli gode på førstehjelp.

– Dette er en herlig og riktig utvikling i Norsk Folkehjelp. Det skal være rom for alle typer, understreker han.

PREGET AV PANDEMI OG KRIG. Til tross for at de siste fire årene har vært preget av både koronapandemien og den russiske invasjonen av Ukraina, har Norsk Folkehjelp klart å skape et godt grunnlag for å bli mer synlig og engasjere flere medlemmer.

– Ikke minst har vi klart å sikre at medlemmene våre får god, kvalitetssikret opplæring og fortsetter å gjøre en innsats gjennom Norsk Folkehjelp over lang tid, sier Aspelund.

Både Dahl og Aspelund er stolt av at organisasjonen har vist en god evne til å snu seg rundt og bidra på en positiv måte i kriser. Dahl mener det har vært imponerende å se hvordan hele organisasjonen reiste seg under pandemien og gjorde en stor innsats i sine lokalsamfunn.

Det er også viktig at de samfunnspolitiske lokallagene har klart å løfte inkluderingsarbeidet i Norsk Folkehjelp, mener Aspelund.

– I dag er vi mye bedre rigget for å sikre trygghet, kvalitet og solidaritet i praksis i det frivillige inkluderingsarbeidet.

STYRET: Representanter for både det avtroppende og det påtroppende styret i SPU. Fra venstre: Nina Gulzari, Susan Abdallah, Jorge A. Dahl, Ingrid Aspelund, Halvor Ravn Holøyen og Eva-Lotta Sandberg.

Hun viser til at de under Dahls lederskap også har begynt å utvikle nye opplæringstilbud for medlemmer i lokallagene, der blant annet psykososial førstehjelp står sentralt.

– Frivillige i Norsk Folkehjelp møter mennesker i svært sårbare situasjoner, og Jorge har lenge vært opptatt av å få på plass kvalitetssikret opplæring i å håndtere dette, sier hun.

SER LYST PÅ FRAMTIDA. Både avtroppende og påtroppende SPU-leder drar fram flere eksempler på saker de mener Folkehjelpa burde være stolt over, som opprettelsen av Palestina-nettverket med medlemmer fra lokallag over hele landet, egen støtteordning for samfunnspolitisk aktivitet og satsingen på antirasisme.

Jorge Alex Dahl har stor tro på at det nye SPU vil bidra til å løfte Norsk Folkehjelp ytterligere.

– Jeg er helt sikker på at det bare vil fort-

sette å gå oppover. Vi blir stadig flere i Norsk Folkehjelp, og flere medlemmer genererer mer aktivitet. Jeg har stor tro på at vi kommer til å vokse, få flere aktiviteter og flere medlemmer enn det vi har i dag, sier han.

VIKTIGE SAKER FRAMOVER. Når Ingrid Aspelund ser inn i framtida til Norsk Folkehjelps samfunnspolitiske arbeid, er hun opptatt av at lokallagene i stor grad svarer på behov som samfunnet ellers ikke ivaretar, og bidrar til samfunnsberedskapen i Norge.

– Det ligger et stort potensial i å styrke det frivillige engasjementet lokalt, samtidig som vi deler erfaringene våre med beslutningstakerne slik at vi som samfunn bedre kan sørge for at folk kan leve gode liv og får grunnleggende rettigheter oppfylt.

Hun forteller at mange av Norsk Folkehjelps medlemmer har – eller er i familie med folk som har – flyktet eller innvandret til Norge.

– Og gjennom språkkafeene og andre inkluderingsaktiviteter kommer vi i kontakt med mennesker som opplever hvordan systemene ikke ivaretar grunnleggende behov og rettigheter, sier hun.

Beslutningstakere og befolkningen for øvrig burde også kjenne til historiene og erfaringene fra medlemmene og lokallagene i Norsk Folkehjelp, mener Aspelund, og understreker at lokallagenes politiske påvirkningskraft er viktig.

– Norge støtter blant annet «grønne» vannkraftprosjekter i Latin-Amerika som ikke tar hensyn til lokalbefolkningen, og i de verste tilfellene er knyttet til forfølgelse og drap på mennesker som protesterer mot utbygginger. Lokallagene våre kan bidra til folkeopplysning og bevisstgjøring om dette, noe som kan ansvarliggjøre beslutningstakere og norske selskaper, sier SPU's påtroppende leder.

Skal kjempe for en mer solidarisk flyktningpoli

HELE LANDET: Solidaritetsungdom fra hele Norge møttes til årsmøte på Kolbotn i mars.

Under Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdoms årsmøte ble en mer solidarisk flyktningpolitikk valgt som hovedkampanje. Ammal A. Haj ble også takket av som leder av ungdomsorganisasjonen.

LUDVIG GUNDERSEN [tekst og foto]

I midten av mars møttes solidaritetsungdom fra hele Norge på Kolbotn for å få faglig påfyll

og diskutere politikk under ungdomsorganisasjonens årsmøte. Blant sakene som ble vedtatt var Solidaritetsungdoms hovedkampanje i 2023 – en solidarisk flyktningpolitikk.

Solidaritetsungdom mener at Norge bør behandle alle flyktninger rettferdig, og under årsmøtet ble det løftet fram flere punkter der de mener Norges politikk er uheldig og mangelfull. Blant annet var det snakk om forskjellbehandling av flyktninger, mottak av klimaflyktninger og manglende helsetilbud for papirløse migranter i Norge.

Målet med hovedkampanjen vil være å oppfordre til en solidarisk flyktningpolitikk i Norge, på både mellommenneskelig og politisk nivå.

ttikk

PAPIRLØSES RETTIGHETER. Årsmøtet vedtok også en politisk uttalelse om papirløse asylsøkeres mangel på rettigheter. For selv om de papirløse er en sammensatt gruppe, har de det til felles at de oppholder seg i Norge uten rett til helsetjenester, skolegang, økonomiske velferdsytelser og arbeid.

Solidaritetsungdom mener det er på tide å utfordre ubegrunnede påstander om at retten til helsehjelp vil føre til at flere kommer til Norge, og fremmet blant annet at papirløse må tilbys helsetilbud gjennom kommune- og

ENGASJEMENT: Flyktningers rettigheter, anti-rasisme, støtte til palestinerne og ungdomsmakt var blant temaene solidaritetsungdommen ønsker å videreføre.

spesialisthelsetjenesten og at grunnstøtten for beboere på mottak må økes i takt med prisveksten i samfunnet.

Antirasisme og mangfold, rettighetskampen for det palestinske folket, internasjonal solidaritet, humanitær nedrusting og ungdomsmakt ble også vedtatt videreført som viktige områder for Solidaritetsungdom framover.

STOLT AV UNGDOMMEN. Under årsmøtet ble Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdoms nye styre også valgt, med Amanda Hylland Spjeldnæs som leder, Ida Avedal som første nestleder, Emma Marshall som andre nestleder, Salman Chaudhry og Maria Abdallah som styremedlemmer, Jorid Aarsland Reed og Shakib Badr som vara, og Alida Johanne Dom-aas som observatør fra fagbevegelsen.

Avtroppende leder, Ammal A. Haj, som har hatt styreverv i Solidaritetsungdom i seks år – de to siste som leder – forteller at hun ser tilbake på denne tiden med ydmykhet og mye varme.

– Jeg føler at livet mitt har endret seg totalt etter at jeg ble med i Solidaritetsungdom, og det har forandret meg til det bedre.

Haj legger til at hun er svært stolt av å se hva organisasjonen har klart å gjennomføre, og at hun gleder seg til å se alt det Solidaritetsungdom vil få til videre.

– Jeg er spesielt stolt over at vi har klart å markere oss som en antirasistisk ungdomsorganisasjon i Norge, sier hun.

Den siste styreperioden satt hun i styret sammen med Johanne Marie Sletten, Maria Abdallah, Salman Chaudhry, Shakib Badr, Ida Avedal, og med Amanda Hylland Spjeldnæs som første nestleder.

Spjeldnæs, som ble valgt som ny leder, mener de under den siste perioden har hatt en god kultur og mangfold i både styret og organisasjonen som helhet, noe de skal fortsette med. Samtidig ser hun en organisasjon som skal bli enda større og sterkere.

– Det blir skummelt å ta over, for det er enormt store sko å skulle fylle. Men den nye styresammensetningen synes jeg er fantastisk, og jeg gleder meg til å fortsette arbeidet i Solidaritetsungdom.

STOR TRO PÅ VEKST. Hva gjelder framtidsutsiktene til Solidaritetsungdom er påtroppende og avtroppende leder samstemte: Vi skal bli større og sterkere!

– Jeg tror vi kommer til å vokse mye de neste årene, bli flere medlemmer og bli mer etablert som en antirasistisk organisasjon. I år skal vi jobbe mer med solidarisk flyktningspolitikk, og jeg tror vi vil få til mye der, mener Spjeldnæs.

Haj er helt enig, og legger til at Solidaritetsungdom har et enormt potensial.

– Jeg tenker alle er klar for å se at Solidaritetsungdom vokser, og vi er definitivt klare for vekst, smiler hun.

LEDERBYTTE: Avtroppende og påtroppende leder av Solidaritetsungdom: Ammal A. Haj og Amanda Hylland Spjeldnæs.

Krigen i Ukraina og Putins atomtrusler sendte atomfrykten i været i året som gikk. Samtidig økte flere av atommaktene antall atomstridshoder som er tilgjengelig for bruk. Men heldigvis fantes det også lysglimt i atomvåpenåret 2022, viser siste utgave av Nuclear Weapons Ban Monitor.

INGEBJØRG SØRENES (tekst)

Rapporten utgis av Norsk Folkehjelp i samarbeid med blant andre Federation of American Scientists, og gir en årlig statusoppdatering på verdens atomvåpenarsenaler. Den måler også framgangen til FN-traktaten som forbyr atomvåpen. Ifølge rapporten fantes det 9576 atomstridshoder tilgjengelig for bruk i verden i starten av 2023. Til sammen har de en sprengkraft på mer enn 135 000 Hiroshima-bomber, våpenet som i sin tid drepte 140 000 mennesker.

– Siden 2017 har vi sett en gradvis økning i antall atomstridshoder som er tilgjengelig for bruk av væpnede styrker. Kina, India, Nord-Korea, Pakistan og Russland økte sine lagre med atomstridshoder i 2022, og alle de ni atomvåpenstatene moderniserer sine arsener, sier redaktør for Nuclear Weapons Ban Monitor og mangeårig nedrustningsekspert i Norsk Folkehjelp, Grethe Østern.

På den positive siden slutter stadig flere land opp om FN-traktaten som forbyr atomvåpen. 68 land er statsparter, mens ytterligere 27 har undertegnet men ennå ikke ratifisert avtalen. Dette betyr at kun fire signaturer gjenstår før halvparten av alle verdens stater har sluttet seg til traktaten.

ATOMVÅPEN SOM BREKKSTANG. Grethe Østern har lang fartstid innenfor nedrustningsarbeid. Selv om atomvåpen har vært en del av arbeidshverdagen i mange år, vedgår hun at den spente situasjonen i Europa ikke har gått upåaktet hen hos henne heller.

Atommaktene kvesser knivene, men FN-forbude

– Det er klart at truslene til Putin har vært alvorlige, men det er ikke noe som gjør meg deprimeret eller motløs. Om mulig har det kjentes enda mer presserende å få slutt på galskapen, sier hun.

At Russland nærmest har brukt atomvåpen som brekkstang for å gå til krig mot Ukraina, mener hun er en fallitterklæring for avskrekkingssdoktrinen, som bygger på at atomvåpen spiller en stabiliserende rolle for verdensfreden.

– Gasstilførselen ble kuttet uten at Europa

kollapset, og de konvensjonelle våpenkapabilitetene til Russland har vist seg å være svakere enn antatt. Atomvåpen er det eneste Putin har igjen å true med, og det vil han sannsynligvis gjøre stadig oftere. Så lenge verden tviholder på behovet for atomvåpen som avskrekkingmiddel, legitimerer vi Putins maktmiddel. Vi må eliminere den muligheten, forklarer Østern.

BEHOV FOR Å TENKE NYTT OM NEDRUSTNING.

På det meste, i 1986, var det 70 300 atom-

← **BALLISTISK MISSIL:** En kvinne tar en selfie foran et ballistisk missil på en utstilling i Beijing i forkant av kommunistpartiets kongressmøte i Beijing 12. oktober 2022. FOTO NOEL CELIS, AFP/NTB

Hun har forståelse for behovet for å bevare Nato-linja. Samtidig mener hun at risikoen rundt atomvåpen er såpass stor at tiden er overmoden for å si at vi må finne en ny kurs.

– Vi vet dessuten aldri når det kan oppstå en ny politisk situasjon med et nytt regime som vil kunne være interessert i å engasjere seg i forhandlinger om nedrustning. Da må vi ha beredt grunnen.

– Hva tror du skal til for at en av Nato-landene tør å åpne den døra?

– Det kan for eksempel være et regjeringsskifte, særlig etter hvert som dagens ungdomspolitikere inntar regjeringsskorridorene. Mange av dem har et mer prinsipielt ståsted enn dagens politikere. Så må vi ikke glemme at fire Nato-land, heriblant Norge, deltok som observatører på det første statspartsmøtet for atomvåpenforbudet i fjor – på tross av sterke motforestillinger fra USA og Nato. Jo mer observasjon og samarbeid med de andre atomvåpentraktatene, jo mindre farlig blir det for statene som har valgt å stå på utsiden å slutte seg til FN-traktaten.

NOEN MÅ GÅ FORAN. I tillegg til forbudstraktaten er atomvåpen omfattet av en rekke andre flernasjonale traktater, som prøve-stansavtalen og Ikkespredningsavtalen. For hver av traktatene arrangeres det årlige møter med diplomater som bare jobber med nedrustningsspørsmål.

– Diplomaterne har masse gode argumenter og kommer med konstruktive løsningsforslag. Men de blir bare avvist og avvist, fordi atomstatene ikke er interessert i å etterkomme forpliktelsene om å ruste ned. Slik har de skapt det systemet som har muliggjort dagens situasjon, hvor Russland besitter legitime atomvåpen, sier Østern.

I motsetning til de andre avtalene har FN-forbudet mot atomvåpen som utgangspunkt at ingen kan ha atomvåpen. De som undertegner forplikter seg til å legge press på atomvåpenstatene til å sette seg ned og forhandle om gjensidig nedrustning.

– Så kan man spørre seg hvor langt man kommer når atommaktene og deres allierte står på utsiden. Men som med all annen radikal samfunnsendring har noen måttet gå foran. I feminismen var det kvinnene som sto

på barriadene og møtte massiv motstand for rettigheter vi tar som en selvfølge i dag, påpeker hun.

DET VI SKYLDER BARN VÅRE. Hjemme hos Grethe Østern snakker de ikke spesielt mye om atomvåpen, men for en stund siden kom sønnen hennes hjem og fortalte om en video han hadde sett på TikTok. Videoen oppsummerte innholdet i en forskningsrapport hun nettopp hadde lest. At en liten atomkrig mellom India og Pakistan vil føre til at to milliarder mennesker vil sulte i hjel ettersom sola blir blokkert, mens en stor atomkrig mellom USA og Russland vil resultere i at fem milliarder av oss sulter ihjel.

– Han forklarte dette, og avsluttet med å si: «Men det vil ikke skje, sant, mamma?» Det er et vanskelig spørsmål å få, fordi jeg vet at hvis vi fortsetter dette løpet, blir det sånn på ett eller annet tidspunkt. Vi skylder den oppvoksende generasjon å anerkjenne dette og forsikre dem om at vi er på ballen. Det gjelder ikke minst politikerne som har makt til å få slutt på dette, avslutter hun.

REDAKTØR: Grethe Østern har stått i spissen for utgivelsen av rapporten *Nuclear Weapons Ban Monitor* siden 2018. FOTO: IDA KROKSÆTER

t gir håp

våpen i verden. 82 prosent av dem er hittil ødelagt, hovedsakelig fordi USA og Russland rustet ned på 90-tallet. Østern mener dette også burde latt seg gjøre i dag, dersom den politiske viljen var der.

– Den forrige rødgrønne regjeringen startet opp det humanitære initiativet for å investere i kunnskap som kunne lede til nedrustning av atomvåpen. I Hurdalsplattformen har den sittende regjeringen lovet å gjøre det samme, men dessverre har det skjedd lite, sier Grethe Østern.

FOTO: ATIA LAZ

Besøk Vestbredden i mai

Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom er medarrangør av årets Visit Vestbredden.

Lørdag 13. mai blir det en kulturell «okkupasjon» i Oslo da Akerselvas vestbrekke blir fylt med palestinske kunstneriske, faglige, kulinariske og musikaliske innslag under festivalen Visit Vestbredden.

Visit Vestbredden arrangeres under årets Nakba-helg, der formålet er å presse frem politisk endring gjennom massemobilisering og å sette lys på situasjonen i Palestina; som brudd på folkeretten og menneskerettighetene. Samtidig tilrettelegger festivalen for underholdende og aktiv læring for alle aldre.

Festivalen arrangeres av Palestina-komiteén i Oslo, med en rekke samarbeidspartnere, deriblant Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom.

FOTO: GUNNAR JOHNSEN

Podcast om nedrustning av våpen

I disse dager lanseres Norsk Folkehjelps nye podcast-satsing Våpenpodden. Målet med podcasten er å sette søkelys på relevante våpenpolitiske temaer som Norsk Folkehjelp jobber med.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

– Bakgrunnen for at vi har laget en podcast er at vi ønsker å kunne gå litt mer i dybden på tematikk som atomvåpen, bruk av eksplosive våpen i byer, drapsroboter, landminer og klasevåpen, forklarer Rasmus Weschke, som er vert for podcasten.

– Vi skal diskutere hva disse våpnene er, og særlig hva de betyr for sivile. Vi skal se på hvordan vi har regulert slike våpen tidligere og hvordan vi ser for oss nye reguleringer. Gjennom samtaler med eksterne og interne eksperter skal vi belyse forskjellige standpunkter.

Våpenpodden vil bli et supplement til det informasjons- og påvirkningsarbeidet Norsk Folkehjelp allerede gjør på nedrust-

ningsfeltet. Per i dag eksisterer det ikke noen tilsvarende podcast på norsk som tar for seg nedrustning av våpen, og Weschke er spent på mottakelsen. Han tror at mange i podcastens målgruppe er travle folk som har begrenset kapasitet til å sette seg ned og lese lange rapporter, men mer tid til å høre på en podcast når de er på farta.

– Målgruppa vil først og fremst være folk som jobber med våpenpolitiske spørsmål, men potensielt også samfunnsengasjerte mennesker som leserne av Appell, journalister, forskere og andre med interesse for humanitær nedrustning og internasjonal politikk. Kanskje oppleves det smalt for noen, men det er tross alt gjennom diplomatiske prosesser og påvirkningsarbeid vi har fått livsviktige forbud og reguleringer mot inhumane våpen. Disse reglene må beskyttes, og samtidig trenger vi nye, så her er det mye å snakke om, avslutter Weschke.

Rasmus Weschke.

FOTO: BEZYA K. THANGSTAD

Vis solidaritet
Vipps til 10145

På lag med folk i krig og kriser

Støtt 1. mai-aksjonen!
Bli med oss i kampen for
trygghet, rettferdighet
og demokrati.

Norsk Folkehjelp

På martyrenes skuldre

Padre Melo og Esly Banegas betaler en høy pris for sitt engasjement i sivilsamfunnsorganisasjoner i Honduras. – Vi vet at vi lever farlig, men har ikke annet valg enn å fortsette kampen, fastslår Banegas.

SISSEL FANTOFT [tekst]
ELLEN JOHANNE JARLI [foto]

I mars gjestet Ismael Moreno Coto, bedre kjent som Padre Melo, og Esly Banegas fra Norsk Folkehjelps partnerorganisasjoner i Honduras EI og IT Forbundets landsmøte.

Padre Melo leder radiostasjonen Radio Progreso og er gjennom sin formidling og som prest en sterk offentlig stemme for demokrati, ytringsfrihet og menneskerettigheter.

Esly Banegas er leder for det nasjonale landbruksinstituttet i Tocoa og koordinator for menneskerettsalliansen COPA [Coordinadora de Organizaciones Populares del Aguan] – et nettverk av sosiale organisasjoner engasjert i konflikten mellom småbrukere og store landeiere i Aguan-dalen i Honduras.

– Vi representerer den folkelige motstandsbevegelsen i Honduras, og kjemper for å få slutt på menneskerettighetsbrudd og grov utnyttelse av naturressurser av private selskaper. Vi vil ha tilgang til det som er vårt og som vi har rett på. Selv om vi har levd med undertrykkelse i mange år, kommer vi aldri til å gi oss, sier hun.

– Vi hører fortsatt gjenklangen fra alle dem som har ofret livet i kampen for rettferdighet. De maner oss til å kjempe videre, derfor har vi ikke noe annet valg, legger hun til.

LIVET PÅ SPILL. 2023-rapporten *State of Civil Society* fra den globale sivilsamfunnsalliansen CIVICUS fastslår at konflikt er en av hovedårsakene til massemigrasjonen i en

FORFULGT: Ismael Moreno Coto, også kalt Padre Melo, har blitt truet med fengsel, rammet av svertetekampanjer og tilbudt penger for å tie stille. Men ingenting kan få han til å slutte å engasjere seg.

verden hvor mer enn hundre millioner mennesker er fortrent fra sine hjem. I krisetid spiller sivilsamfunn en avgjørende rolle gjennom å yte viktige tjenester, hjelpe ofre, overvåke menneskerettigheter og samle bevis på brudd for å stille de skyldige til ansvar.

Myndigheter i land preget av konflikt og kriser oppfatter ofte sivilsamfunnsorganisasjoner som en motkraft, og går inn for å

undertrykke dem. Siden 2012 har mer enn 60 land vedtatt lover som gjør det vanskeligere for organisasjoner å jobbe for menneskerettigheter og politisk påvirkning.

I Honduras har sivilsamfunnsorganisasjoner lenge vært gjenstand for forfølgelse. Padre Melo har selv opplevd å bli truet med fengsel, og har blitt kalt både kriminell, terrorist og pedofil i svertetekampanjer fra myn-

SIVILSAMFUNNET UNDER PRESS: Padre Melo fra Radio Progreso og Esly Banegas, som blant annet er leder for Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon COPA, representerer den folkelige motstandsbevegelsen i Honduras for å få slutt på menneskerettighetsbrudd og utnyttelse av naturen.

dighetene. Han har også blitt tilbudt penger og priser for å tie stille.

– For meg er det ikke noe alternativ å slutte å engasjere meg. Jeg ønsker ikke noe annet liv enn å jobbe for en mer rettferdig framtid for folket i Honduras, sier han.

Også Esly Banegas har kontinuerlig vært utsatt for overvåking, trakassering, draps-trusler og voldelige angrep. I 2017 ble sønnen hennes drept, likevel har hun aldri vurdert å gi opp kampen.

– Vi har blitt tvunget til å leve i en virkelighet hvor brudd på menneskerettighetene er en del av hverdagen. Vi kjemper for å kunne leve i et samfunn hvor folket blir behandlet med respekt og ressursene fordeles rettferdig. Selv om vi er redde og vet at vi setter livet på spill, er det verdt å kjempe videre for å nå våre mål. Vi motiveres av martyrenes blod, sier hun.

SKULDER MOT SKULDER. Høsten 2021 vant venstreorienterte Xiomara Castro en overlegen valgseier og ble dermed Honduras' første kvinnelige president. I sin innsettelsestale 27. januar 2022 lovet hun å gjenoppbygge en stat plaget av organisert kriminalitet og korrupsjon.

– Vi har store håp for vår første kvinnelige president, og for at den nye regjeringen vil

jobbe for økt rettferdighet slik at befolkningen får tilgang til ressursene som tilhører oss, sier Banegas.

Padre Melo fastslår at det er tre utfordringer som må møtes for at dette skal oppnås:

- **Frykten:** At folket reiser seg etter mange år med undertrykkelse.
- **Stillheten:** At folket får tilbake sin stemme gjennom at demokratiske krav og rettigheter blir møtt.
- **Fengselet:** At folket frigjør seg fra stengsler og jobber sammen med likesinnede mot et felles mål.

– For å nå disse målene er vi avhengig av solidaritet fra det internasjonale samfunnet. Derfor er støtten fra den norske fagbevegelsen og Norsk Folkehjelp så viktig for oss. Vi vet at våre brødre og søstre på tvers av landegrensene står skulder mot skulder med oss, sier han.

DYSTER UTVIKLING. 2023 har så langt vært nok et mørkt kapittel for folkets kamp mot privat utnyttelse av naturressurser i Honduras. 7. januar ble miljøaktivistene Jairo Bonilla og Aly Domínguez skutt og drept på åpen gate i byen Guapinol nordøst i landet. De var del av en grasrotmotstand mot en jernmalm-

FAKTA HONDURAS

- › Republikk i Mellom-Amerika som grenser til Guatemala, El Salvador og Nicaragua.
- › Et av de fattigste landene i Latin-Amerika, preget av stor økonomisk ulikhet, korrupsjon og organisert kriminalitet.
- › 10,3 millioner innbyggere.
- › Nordamerikanske bananselskaper har dominert både økonomi og politikk siden slutten av 1800-tallet, noe som ga opphavet til begrepet «bananrepublikk».
- › Har i lange perioder vært styrt av militærjuntaer. Den demokratisk valgte presidenten Manuel Zelaya ble styrtet i et militærkupp i 2009. Mellom 2009 og 2021 har det høyreorienterte Nasjonalpartiet hatt makta.
- › 27. januar 2022 ble Xiomara Castro innsatt som Honduras' første kvinnelige president. Hun er gift med tidligere president Manuel Zelaya.
- › Ifølge Amnesty International er Honduras et av de dødeligste landene i verden for menneskerettighetsforkjempere.
- › Koronapandemien, i tillegg til to kategori-4-orkaner i 2020, har ført til en kraftig nedgang i brutto nasjonalprodukt.

KILDER: FN-SAMBANDET, VERDENSBANKEN, WIKIPEDIA.

gruve myndighetene har gitt et privat selskap tillatelse til å etablere inne i en nasjonalpark.

– Myndighetenes mål er å utvinne naturressurser for personlig vinning. Resultatet er at folket synker enda lenger ned i fattigdom. Det er dette vi protester mot, sier Padre Melo.

Norsk Folkehjelp og EL & IT Forbundet fordømmer forsøkene fra myndighetene i Honduras på å stoppe Radio Progresos viktige informasjonsarbeid.

– Sivilsamfunnsorganisasjoner i Honduras kjemper for en bedre verden med mindre ulikhet og urettferdighet. Vi trenger ikke medlidenskap fra det internasjonale samfunnet, men solidaritet, fastslår Padre Melo, som i 2015 mottok Rafto-prisen for sitt arbeid for ytringsfrihet.

1. mai:

Sterkere sammen

1. mai-aksjonen er en av årets viktigste markeringer i Norsk Folkehjelp. Tema for årets aksjon er «På lag med folk i krig og kriser». – 1. mai er en dag hvor fagbevegelsen kombinerer kampen for egne rettigheter med solidaritet med arbeidsfolk på tvers av landegrenser, sier generalsekretær Henriette Westhrin.

SISSEL FANTOFT [tekst]

1. mai er dagen for å vise solidaritet i praksis og rette oppmerksomheten mot viktigheten av demokrati og organisasjonsfrihet.

– Fagbevegelsen har kjempet mange kamper som har gjort livet bedre for vanlige arbeidere både i Norge og i andre land. 1. mai er en viktig dag for å løfte aktuelle saker i Norge; samtidig har fagbevegelsen alltid hatt tradisjon for å støtte arbeidsfolk i deres kamper på tvers av landegrensene. Den kombinasjonen går hånd i hanske med Norsk Folkehjelps budskap, sier Westhrin.

Temaet «På lag med folk i krig og kriser» handler om folkelig mobilisering – når sivilsamfunnet og folk kommer sammen for å yte motstand og skape endring i umenneskelige situasjoner. Mange kriger og konflikter varer over lang tid, og i mange land job-

ber Norsk Folkehjelp langsiktig med mobilisering for å skape endring, blant annet gjennom å støtte lokale aktørers arbeid med å dokumentere brudd på menneskerettigheter og å løfte utfordringene til et politisk nivå.

– Kjernen i noe av det vi jobber med er at folk må organisere seg og stå sammen i kampen for en mer rettferdig fordeling av makt og ressurser, sier Westhrin.

– Det er mulig å få til store endringer overalt i verden så lenge folk går sammen. Samtidig ser vi at mange av våre partnere utsettes for trusler og press, fordi myndighetene frykter den kraften folk skaper når de mobiliserer. Mange kjemper med livet som innsats, og det at internasjonale aktører støtter og heier kan gi ytterligere makt og kraft til egen kamp.

FORFULGTE KAMERATER. LO-leder Peggy Hessen Følsvik presiserer at arbeiderkamp er like viktig i dag som tidligere.

– Arbeiderbevegelsen kjemper hver dag, hele året for et trygt og rettferdig arbeidsliv og et samfunn der alle har like muligheter til utdanning, helse og andre velferdstjenester. 1. mai er en dag der vi mobiliserer for dette, for et rettferdig samfunn hvor alle får muligheter til å bidra, sier hun.

1. mai er en også internasjonal kampdag for å minnes alle de seirene som arbeiderbevegelsen har vunnet.

– Men enda mer er det dagen da vi markerer alle kampene som ennå ikke er avsluttet. Verden rundt blir våre kamerater forfulgt for sin frihetskamp for demokrati, solidaritet og faglige rettigheter. Derfor er det viktig at vi klart og tydelig viser internasjonal solidaritet med folk i Iran, Palestina, Ukraina,

← **1. MAI-TOG:** Norsk Folkehjelps generalsekretær, Henriette Killi Westhrin (nummer to fra venstre), i fronten for 1. maitoget i Bergen i 2018. FOTO: SIMON ØSTREM

↑ **INTERNASJONAL KAMPDAG:** – 1. mai er dagen for frihetskamp for demokrati, solidaritet og faglige rettigheter, sier LO-leder Peggy Hessen Følsvik. FOTO: TROND ISAKSEN

Belarus og Myanmar – og i andre land der våre kamerater trenger oss, fastslår hun.

FULL SOLIDARITET. I Belarus sitter over 1500 personer i politisk fangenskap. I Iran er tusenvis av uskyldige sivile blitt fengslet. I Ukraina våkner millioner av mennesker til flyalarmen hver eneste dag.

– LOs internasjonale solidaritet kommer til uttrykk gjennom et omfattende internasjonalt program med samarbeidspartnere over hele verden, sier LO-lederen. – Vi mobiliserer sterk støtte til palestineres rettigheter. Vi støtter migrantarbeiderne som har bygd opp fotballstadionene i forbindelse med VM i Qatar. Og vi gjør vårt beste for å hjelpe fagforeningsledere på flukt fra autoritære regimer. Vi støtter fagbevegelsens organisering og mobilisering for bedre lønnsnivå i land som Malawi, Filippinene og Peru. Vi støt-

ter fagbevegelsen i Ghana og Etiopia som bekjemper slaveri, barnearbeid og tvangsarbeid. Og vi står i full solidaritet med våre kamerater i Ukraina.

Fellesskap på tvers av landegrenser skaper trygghet i en utrygg tid.

– Enkeltmenneskets frihet er en kollektiv rettighet. Derfor står vi sammen med hele verdens fagbevegelse på 1. mai, understreker Peggy Hessen Følsvik.

FELLES FORBINDELSER. Mobilisering under krig og kriser handler ikke bare om å få slutt på de vanskelige situasjonene, men også om å få hverdagslivet til å fungere i en vanskelig situasjon.

– 1. mai er en perfekt anledning for Norsk Folkehjelp til å markere vår tilknytning til fagbevegelsen gjennom å løfte enkeltsaker og skape oppmerksomhet rundt internasjo-

nal solidaritet, sier Henriette Westhrin.

Hun kom nylig tilbake fra Palestina, hvor hun har møtt representanter for Norsk Folkehjelps partnerorganisasjoner.

– De prater om hvor viktige besøkene fra allierte i den norske fagbevegelsen er, og ber oss hilse hjem til dem. Jeg har tidligere møtt urfolk i Colombia som kan masse om privatisering av norsk jernbane, fordi representanter fra Jernbaneforbundet har vært på rundreise sammen med Norsk Folkehjelp. Privatisering av infrastruktur er et emne begge parter er opptatt av og derfor kan diskutere på tvers av landegrensene, sier hun.

– Slike felles forbindelser finnes det mange av. Derfor er det så viktig med samarbeidsprosjekter, og å støtte ulike organisasjoner i mange land. Det binder sammen kampene til større aksjoner, legger hun til.

Et liv uten rettigheter

– En bosetter som kommer fra Russland får etter bare en uke alle rettigheter og tjenester tilrettelagt for seg. Vann, hus og alt sammen. En palestiner som bor her og eier jorda si får ikke dekket sine helt elementære behov. Jeg spør deg, hva mener du, som et medmenneske, om denne uretten?

HILDA KLAVENESS [tekst og foto]

Abu Saqqa er en 73 år gammel mann med et værbitte ansikt og et lurt smil, alltid klar med en spøk og som oftest med en røyk i handa. Likevel kommer sinnet til overflaten når han snakker om livet som palestinsk bonde. Han bor nord i Jordandalen på Vestbredden sammen med sine tre koner. Sammen har de 19 barn. Tross sin høye alder har han levd hele livet under okkupasjon, og det har ført til at han har en sterk mistro til alle politikere på begge sider av konflikten. Likevel nekter han å dra, og håper at sønnene kan fortsette å jobbe som bønder her, som ham.

Gården hans består for det meste av telt til forskjellige formål, blant annet til de mange dyrene hans. Han har høner, hunder, duer, sauer og to hissige gjess som det er lurt å ta en lang omvei om. Det er også et telt for barna og konene der de kan lage mat, yste ost og se på barne-tv når tiden er inne for det. Rundt teltene ligger grønnbrune, vakre åser så langt øyet kan se. Sola skinner sterkt, og selv om det fremdeles er vinter, viser gradestokken opp mot 25 grader.

Den leirete bakken rundt teltene har fått utallige humper og dumper etter at regnet har myknet opp jorda. Det er lett å snuble når mørket senker seg. Tilgang til vann og strøm er begrenset. Ikke fordi det ikke er tilgjengelig i Jordandalen, men fordi bosetterne har frarøvet Saqqa og de andre palestinske familier tilgang til vannressursene som en gang var deres.

Abu Saqqa er ikke bondens egentlige navn, men brukes som et tegn på respekt og ære. I arabisktalende land er det vanlig å gi folk et kallenavn og omtale voksne som har fått en sønn ved sønnens navn. Abu betyr «far til», så Abu Saqqa er far til Saqqa. Sønnens mor blir kalt Um Saqqa.

OST: Sauene til Abu Saqqa bidrar med mer enn bare kjøtt, de gir dyrebar melk som ystes hver kveld. Bondeorganisasjonen PFU sørger for at osten går rett fra bonden til forbrukeren ved å legge ut meldinger på sin Facebook-side. Der kan forbrukerne bestille ønsket mengde, og hente den på avtalt sted hver tirsdag.

FARENE LURER RETT OVER ÅSEN. Bak en liten ås rundt 200 meter fra familiens hjem bor det israelske bosettere. De har ødelagt palestineres hus og skadet familiemedlemmer på nærmest daglig basis. Lyden av snakking og rop fra bosetningen når opp til åsen, som en påminnelse om at farene aldri er langt unna.

Abu Saqqa har bodd nesten hele sitt liv i området, og har papirer som er godkjent av den israelske staten på at han eier jorda. Likevel har hjemmet hans blitt revet fem ganger, og senest i fjor fikk han en ny rivningsordre. Jorda har han kjøpt gjennom en organisasjon som kalles TABO, som sørger for billige skjøter til palestinere.

– Jeg eier denne jorda sammen med min familie. Og vi har offisielle papirer på det. Når

vi får rivningsordre, går vi til statsforvalterens kontor. De har en palestinsk advokat som forsøker å ta opp saken i israelsk rett. I de aller fleste tilfellene, selv om vi har fått medhold i retten, river militæret huset likevel. Andre ganger utsetter de bare saken, men rivningsordren forsvinner ikke.

Abu Saqqa er oppgitt og hisser seg opp når han snakker om bosettere, den israelske og den palestinske stat.

– Selv om vi skulle hatt en dom fra høyesterett i Israel, ville de fortsatt ha revet. Så det er ikke en høyesterett, det er en «høyst rasistisk rett».

BORTFØRTE SØNNEN. Det er å ikke vanskelig å forstå Abu Saqqas sinne og frustrasjon. Nylig ble sønnen hans tatt av den israelske

← **ABU SAQQA:** 73 år gammel har han bodd hele livet under okkupasjon på Vestbredden. Nå kjemper han for jorda der han bor med tre koner og 19 barn.

elva sørger for at den naturlige vannkilden ikke lenger er tilgjengelig for bønder som har brukt den i alle år.

En liten, naturlig innsjø ble tømt da bosetterne lagde dype brønner og ledet grunnvannet til brønnene framfor innsjøen. Det har også ført til at små bekker har tørket inn. Rundt omkring i dalen var det naturlige sisterner hvor regnvann samlet seg i store mengder om vinteren. Det utgjorde tidligere nesten 60 prosent av alt vannet de palestinske bøndene brukte om sommeren. Sisterne har enten blitt destruert eller så har bosetterne sørget for at kloakkvann forurenser vannet.

Abu Saqqa hever stemmen, og han snakker til lungene blir tømt for luft om den urettferdige behandlingen han og de andre bøndene har fått. Han forteller om bosetterne som kaster søppel og plast rett utenfor gjerdet på området der dyrene hans beiter. Det fører til at sauene får mageproblemer og i verste fall kan dø.

– Dette er bare noen eksempler på bosetternes trakassering av oss. De sperret og ødela en vei som ble brukt av palestinere. Den veien skulle koble to palestinske byer sammen.

Veien inn til Abu Saqqas hjem ble også stengt på et tidspunkt. Abu Saqqa tok grep og anla en ny vei, men da bosetterne oppdaget det, satte de opp en port for å skape størst mulig komplikasjoner for bonden.

– De ødela veiene, selv om de er fra den ottomanske og britiske tida. Det finnes ikke et lovlig system de følger når det kommer til oss.

Mangelen på rettigheter, daglige hindre og trakassering har ført til at Abu Saqqa mener at den eneste loven som gjelder er jungelloven.

ORGANISERT REDNING. For tre år siden var Abu Saqqa i en situasjon der han ikke hadde råd til å fø verken til dyra eller familien.

– Da vinteren kom, hadde jeg ingenting å dyrke. Så jeg kontaktet Palestinian Farmers Union, og de ga meg frø som jeg kunne så.

Norsk Folkehjelps partnerorganisasjon, Palestinian Farmers Union (PFU) hjelper ►

hæren etter at bosetterne satte militæret på ham. Sønnen var ute og gjette sauene da soldatene overfalt ham. De bandt ham på hender og føtter og ga ham bind for øynene. Etter å ha banket ham opp, slapp de ham fri langt unna hjemmet hans.

– Bosetterne her dyrker mais, og etter innhøstingen tar de restene fra åkeren og heller gift på dem. De legger de forgiftede restene der hvor sauene våre beiter, slik at dyrene dør. 37 av mine sauer ble forgiftet, og sju av min sønns, sier Abu Saqqa.

Den israelske bosetningen var i utgangspunktet en militærbase. Etter at den brant ned, flyttet den israelske hæren. Ett år senere ble leiren etablert som en bosetning. Abu Saqqa bodde i nærheten, og kunne se det hele på avstand.

JUNGELLOVEN RÅDER. Jordandalen har flere naturlige vannkilder, noe som gjennom historien har gjort det enkelt for bøndene å dyrke grønnsaker i den fruktbare jorda på Vestbredden. Men separasjonsmuren langs Jordan-

FARENE LURER: Bak åsene rundt jorda til Abu Saaqa bor de israelske bosetterne. De truer og trakasserer familien på daglig basis for å jage dem bort fra jorda.

bønder som Abu Saqqa. Abbas Milhem, daglig leder i PFU, er tydelig stolt når han forteller om organisasjonens arbeid.

– Det er ikke lite vi kan bidra med, fra opplæring til kampen for land- og vannrettigheter. I perioder med ekstrem tørke, som nå, med høye matpriser på grunn av koronapandemi og krigen i Ukraina, blir bøndernes liv enda hardere. PFU kan i slike situasjoner bidra med mat, medisiner og oppbevaring for den hvite osten som bøndene produserer.

Sauene til Abu Saqqa bidrar med mer enn bare kjøtt, de gir også dyrebare melk som ystes av konene hver kveld. PFU sørger for at osten går rett fra bonden til forbrukeren ved å legge ut meldinger på sin Facebook-side. Der kan forbrukerne bestille ønsket mengde, og hente den på avtalt sted hver tirsdag.

Frøene Abu Saqqa fikk av PFU sørget for at både familien og dyrene kunne få mat og overleve.

– Jeg hadde måtte selge mange av dyrene mine om ikke jeg hadde blitt medlem i PFU, sier han.

På spørsmål om han kunne ha fått hjelp fra palestinske styremyndigheter, fnysrer han bare.

– Jo da, masse løfter får vi, sier han, og ler.

MANGLENDE INTERNASJONAL STØTTE.

Abu Saqqa har ingenting til overs for det internasjonale samfunnet som han mener ikke støtter palestineres rettigheter. Han trekker sammenligningen med Sør-Afrika og hvordan sanksjoner og sterk press fra andre land førte til at apartheidregimet til slutt måtte opphøre.

– Hvorfor blir dette landet kalt demokratisk når det er så udemokratisk? Det får oss til å miste håpet og troen på at det internasjonale samfunnet vil gjøre noe som helst, sier han.

Kvelden og mørket har senket seg over gården. Varm søt te blir inntatt i et av teltene sammen med flere nabobønder som har kommet på besøk. Utenfor breker lammene etter mødrene sine. De skal snart forenes igjen, men melka må først i spannet så det kan bli

til den salte, hvite osten som er så kjent i palestinsk matlaging.

Mennene i teltet snakker i munnen på hverandre når de blir spurt om trakasseringen de og deres familier opplever fra bosetterne.

– Målet er å gjøre livet vanskelig for oss, sier en av mennene. En annen sier det er viktig å ikke bli provosert uansett hvor mye de prøver. Så går praten over til skattepolitikk. Når Abu Saqqa snakker, er det tydelig at han er en respektert mann som alle lytter til.

Han forstår ikke hvorfor det ikke er større press fra spesielt europeiske land. Palestina får økonomisk støtte fra blant annet norske skattepengene, likevel vil ikke Norge løfte en finger når det de har investert i bli ødelagt.

– Land som gir donasjoner burde beskytte investeringene sine og legge politisk press på Israel. Det vil føre til at bosetterne vil tenke seg om en gang til før de angriper. Mine barns framtid avhenger av om det internasjonale samfunnet får samvittighetskvaler og tar grep.

Beskyttelse mot luftangrep

200 000 personer har fått opplæring i beskyttelse og beredskap i Gaza. Palestinske barn forteller om hvordan undervisningen har gitt dem en flik av trygghet på den krigsherjede landstrøpen.

LARS BARRETO DØNVOLD-MYHRE [tekst]
HILDA KLAIVENESS [foto]

– Raketter er tunge og barn er små.

Refleksjonen kommer fra den palestinske 12-åringen Yehia Al-Bardawil. På en skole i Gaza sitter ti ivrige elever med hendene høyt hevet for å melde seg frivillig til å vise fram hvordan de beskytter seg mot israelske bombeangrep.

Den siste krigen i 2022 har satt dype spor hos elevene. De snakker i munnen på hverandre om grusomhetene de var vitne til. En forteller at han var sammen familien og at de holdt hender, en annen om naboens hus som ble totalt ødelagt. Flere av barna hørte høye smell og så døde og skadde etter bombingene.

– Vi var veldig redde, utbryter en av dem.

LYDEN AV DRONER. Det flyr alltid droner over Gaza, og lyden av dem skaper frykt hos de unge elevene. Sivile på Gazastripen kan ikke enkelt flykte til andre landområder dersom det bryter ut kamphandlinger eller de blir utsatt for raketangrep. Tidligere konflikter har ført til enorme sivile lidelser i form av drepte og skadde. Norsk Folkehjelp driver derfor opplæring i sivil beskyttelse og beredskap (CPP) i samarbeid med partnere og lokale myndigheter.

Programmet lærer sivile hvordan de kan forberede og beskytte seg og sine og bedre sjansene for å overleve ved angrep og konflikt. I likhet med brannøvelser her i Norge, handler denne typen øvelser om å gjøre folk kjent med hvordan de selv kan bidra til egen trygghet. Det innebærer blant annet rutiner for evakuering, grunnleggende brannsikkerhet og førstehjelp.

UTRYGG: Yehia AL-Bardawil [12] forteller at han følte seg utrygg og kunne ikke gjemme seg under bombingene i 2022. Han var sammen med familien, og de holdt hverandre i hendene. Den eldste broren forsøkte å berolige ham.

LIVSVIKTIG LÆRDOM: På en skole på Gaza er 11- og 12-åringer samlet for å lære hvordan de skal beskytte seg når bombene faller.

– Alle i hele verden burde lære dette, sier 11 år gamle Mohammed Al-Ajouri.

ENKLE, MEN EFFEKTIVE TILTAK. Tiltakene kan virke enkle, men kan i realiteten bety forskjellen på liv og død.

– Du bør oppholde deg på bad eller åpne rom, og ha tilgjengelig nødproviant for to uker, som vann og hermetikk. Under et bombeangrep må du sette deg ned med bøyd hode, med hendene bak nakken og armene over ørene for å beskytte de mest utsatte områ-

dene. Du må ha åpen munn for å unngå et enormt trykk i kroppen, forklares det i undervisningen.

Siden 2016 har over 200 000 personer fått opplæring i CPP i Gaza. De som har fått opplæring, formidler kunnskapen til familien og alle som ønsker det. For elevene i Gaza er opplæringen en liten trygghet i den veldig utrygge tilværelsen på den smale stripen ved Middelhavet. Minnene fra den siste krigen har gått hardt utover konsentrasjonen på skolebenken.

Det er vanskelig å ta inn over seg at 11- og 12-åringer er nødt til å balansere algebra med beredskapstrening. De føles unaturlig modne for alderen, og hvordan det er å være barn i Palestina illustreres godt når de blir spurt om hva de vil bli når de blir voksne. En vil bli lege, en annen politi. En tredje elev svarer at han gjerne skulle ha blitt fotballspiller, men han synes det er skummelt fordi en venn av ham ikke kan spille lenger fordi han ble skadet under bombingene.

– Jeg håper på frihet for palestinerne. Vi barn har også rettigheter, og vi burde også ha rett til å leke i fred, avslutter en av elevene.

LIVREDDENDE LÆRDOM: – Miner kommer i en rekke ulike former og funksjoner, forklarer Igor Reznichenko.

Når elevene til Oksana Reznichenko forlater huset, må de være forberedt på å møte dødelige eksplosiver.

OLA TØMMERÅS [tekst]
VOLODYMYR KARPYK [foto]

– Hvem kan telefonnummeret til mor og far?

Oksana Reznichenko spør forsamlingen av studenter på elektrofag på en videregående skole i den ukrainske hovedstaden Kyiv.

Spørsmålet blir etterfulgt av smil og litt latter. Noen rister på hodet, husker ikke. Andre rekker handa i været. Som tenåringer flest.

– Skriv nummeret ned på en lapp. Bær alltid lappen på deg!

MØTER HØY RISIKO. Alvoret slår inn i forelesningssalen. Elevene kommer fra hele Kyiv-distriktet, fra steder som har vært okkupert

og steder som har vært forskånet fra krig. Det er rolig her i Kyiv sentrum, men risikoen for at de skal komme i kontakt med sprengstoff, er stor. En av elevene forteller om en antipersonellmine som dukket opp på bussholdeplassens hans – flere mil fra fronten.

I dag troner Ukraina på topp i verden på en dyster statistikk: Ingen land er mer dekket av passive drapsmekanismer. Ingen steder er så store områder bevisst minelagt eller infisert av udetonert ammunisjon og blindgjengere som Ukraina i 2023. I gjennomsnitt registreres én sivil drept eller skadet av eksplosiver hver dag. Trolig er det mange flere.

Nå flytter folk hjem. Bøndene starter snart våronna.

LÆRER SIVILE OM FARENE. Ekteparet Oksana og Igor Reznichenko jobber iherdig med å redusere risikoen. Han har tidligere militær bakgrunn og har laget kurset. Hun er lærer. De utgjør ett av 16 team i Ukrainian Demining

Association (UDA) som reiser rundt i Kyiv distrikt for å lære sivile hvordan de skal møte farene under krig.

– Det er tre regler for å overleve, forteller Oksana elevene: Ikke rør. Hold avstand. Varsle.

Samarbeidspartneren til UDA er Norsk Folkehjelp, som har brukt vinteren til å etablere seg i det krigsherjede landet. Nå er Norsk Folkehjelp akkreditert av myndighetene og allerede i gang med å kartlegge jorder, skog og bygninger i Sumy-distriktet i øst – det første stedet organisasjonen skal rydde for miner.

EN AV TRE GRANATER DETONERER IKKE. Den russiske hæren avfyrrer gjennomsnittlig 23 000 artillerigranater daglig, ifølge vestlig etterretning. Et problem for sivile er at mer enn en tredel av granatene ikke virker i kamp. Det vil si at det ligger igjen rundt 8000 udetonerte artillerigranater hver eneste dag mens krigen pågår.

– De tømmer lagrene med gammel artilleriammunisjon fra Sovjet-tiden. De er utløpt

på dato og ofte dårlig oppbevart. En tredel fungerer ikke, men blir liggende og vente på å eksplodere ved berøring, forklarer UDA-direktør Tymur Pistriuha..

– De fleste kolleger vi har mistet, har vi mistet vi på grunn av udetonert artilleriammunisjon, forteller Igor Reznichenko.

UDA anslår at 139 000 kvadratkilometer er dekket av miner, udetonert ammunisjon og målrettede feller. Det tilsvarer et område tre ganger større enn Danmark. Myndighetenes offisielle anslag er 160 000 kvadratkilometer.

HVORDAN SØKE DEKNING. På skjermen bak Igor Reznichenko projiseres bilder av granater og miner i alle former, farger og typer. Han og Oksana terper stadig på hovedregelen: – Ikke rør, hold avstand, varsle.

Igor forklarer ungdommene forskjellen på antipersonell- og antikjøretøyminer, om farlige udetonerte legemer, hvordan de ser ut og ikke minst – fellene.

– Ikke rør noe som ser unaturlig ut på stedet.

INGEN UTLØPSDATO – FARLIG ALLTID. – Lepejstok, sier Igor, mens bilder av de beryktede «sommerfuglene», sprenglegemene som ser ut som leketøy, kommer på skjermen. Lepejstok er kallenavnet.

De små, lette, grønne minene med et utse-

ENDELIG AKKREDITERT: – Vi beveger oss framover så fort det lar seg gjøre, sier Alberto Serra, leder for Norsk Folkehjelps mineryddingsprogram i Ukraina

ende som kan ligne på sommerfugler, spres i store mengder via klasebomber. De er effektive for å lemleste fiendens soldater, men gjør ikke forskjell på en stridende og et barn.

– De koster bare tre dollar å produsere. Derfor er det så mange av dem, og de brukes i store mengder, forklarer Igor.

– Ser dere én slik, er det sannsynligvis flere i nærheten, titalls eller hundrevis. De kan ligge i gresset, på blader eller henge på trærne. De kan fraktes videre av vinden. Og en ting til: Det finnes ingen utløpsdato på disse. De slutter aldri å fungere.

– DETTE ER TERRORISTMINER. Utfordringene for minerydderne er store, ikke bare når det gjelder omfanget av eksplosiver, men også at sivile flytter hjem igjen mens krigen pågår. Og minerydderne må forholde seg både til utspekulerte, improviserte feller og nyutviklede avanserte drapsmekanismer.

– Terroristminer, sier Tymur Pistriuha rolig, men bestemt når vi senere møter ham på UDAs kontor i Kyiv.

– Jeg har selv militær bakgrunn og vet hvordan å legge miner taktisk. En del av det vi ser, har ikke noe som helst med militærstrategi å gjøre, sier han.

– Døde mennesker minelegges, leker og inventar i hus gjøres til feller som eksploderer. Miner legges i eksisterende hull i asfaltveiene og skjules med asfalt over. Dette er rettet mot sivile, og derfor er det også så viktig å få ut informasjon til sivile. Lære dem hvordan de skal opptre og å se farene, sier han.

– VI HAR DÅRLIG TID. Lederen for Norsk Folkehjelps mineryddingsprogram i Ukraina, Alberto Serra, har nettopp kommet tilbake til Kyiv fra kartlegging i Sumy-distriktet. Samme uke har organisasjonen fått akkreditering for å operere i Ukraina. Norsk Folkehjelp er blant verdensledende organisasjoner i minerydding, men var ikke representert i landet da Russlands invasjon startet i 2022. I løpet av vinteren har de etablert seg og samarbeider med UDA.

– Vi har dårlig tid. Våren er i anmarsj. Sommeren kommer. Folk flytter tilbake og bøndene skal dyrke jorda. Nå har vi startet kartlegging og faktisk minerydding i Sumy, som var okkupert i kortere tid enn andre områder i øst. Så fortsetter vi sørover der forekomsten av miner og blindgjengere er enda større, sier Serra.

VERDENS STØRSTE MINEOMRÅDE

- › Ukraina er i dag det landet i verden som er mest dekket av miner, udetonerte eksplosiver og dødelige feller rettet mot sivile.
- › Anslagene for minelagte områder varierer nå fra 130 000 til 160 000 kvadratkilometer. Det er tre til fire ganger større enn Danmark.
- › Siden krigen i Donbas, som startet i 2014, har 21 000 kvadratkilometer vært definert som mineområde – 7000 kvadratkilometer i regjeringskontrollert område og 14 000 kvadratkilometer i russiskkontrollert område.

Effekten er stor. Miner og blindgjengere hindrer arbeid på jordene, blokkerer veiene og tilgang til kraftstasjonene.

– Vi beveger oss framover så fort det lar seg gjøre, sier Serra.

MÅ RYDDE EKSPLOSIVER I GENERASJONER.

Tilbake til en fredelig forelesningssal i en videregående skole i Kyiv, preget av krigen, men for tiden rolig bortsett fra daglige luftvern sirener.

16 år gamle Sasha Klinotsje forteller at han selv nesten gikk på en antipersonellmine.

– Jeg gikk av bussen, ante ingenting før en kamerat ringte like etterpå. Da var bussholdeplassen sperret av, det var en antipersonellmine rett ved der jeg nettopp hadde gått. Dette var i Kyiv-distriktet, og langt fra fronten, forteller han.

For dagens foreleser, minerydder Igor Reznichenko, er slike historier blitt ganske vanlige. Ukraina var allerede en av de fem landene med flest miner i verden på grunn av krigen i Donbas. I løpet av det siste året er det blitt mer enn 20 ganger verre.

– Denne krigen har pågått i ni år. Vi kommer til å rydde miner i mange tiår til. Vi, våre barn og barnebarn kommer til å ha mer enn nok å gjøre, sier han.

Artikkelen har tidligere vært publisert i Fagbladet.

i

Kvinner utsettes for **ume**

Invasjonen i Ukraina endret alt. Feministen og psykologen Marta Chumalo jobber nå døgnet rundt for å hjelpe sårbare kvinner. I år fikk hun Olof Palme-prisen for sitt arbeid.

NINA HANSEN [tekst]

HILDA KLAIVENESS [foto]

Tobarnsmoren fra Lviv i Ukraina er i Norge for å besøke samarbeidspartner Norsk Folkehjelp, som blant annet har støttet to av kriesesentrene som organisasjonen Women's Perspectives Centre driver – der Chumalo er nestleder.

– Vårt senter ble grunnlagt av profesjonelle kvinner innenfor områder som juss, næringsliv og psykologi. De ønsket å bidra til rettslig beskyttelse av kvinners rettigheter, likestilling, menneskerettighetsundervisning og kvinners utvikling av næringsliv. Men de har også kjempet for abortrettigheter og for å hjelpe voldsutsatte kvinner, sier hun.

Etter at krigen brøt ut, har organisasjonen krevd en effektiv gjennomføring av Istanbulkonvensjonen, som Ukraina allerede har ratifisert, for å gi støtte til krigens ofre for seksuell vold.

KJØNNBASERT VOLD ØKER. Ifølge Chumalo befinner mange kvinner og barn seg i en sårbar situasjon nå. Og hun tror at dette vil øke framover.

– Kun menn som er såret kommer hjem fra fronten, og de sliter ofte med hallusinasjoner og psykiske plager. En kvinne med to barn fortalte meg at ekteskapet hennes som før krigen var harmonisk, ble et helvete da mannen ble skadet ved fronten og kom hjem.

Mannen hallusinerte og brukte vold mot både henne og barna fordi han trodde de var

UVIRKELIG: Marta Chumalo er psykolog, feminist og tobarnsmor fra Lviv i Ukraina. Hun var med å starte 1998. At de skulle jobbe med sårbare kvinner i en krigssituasjon hadde hun aldri tenkt seg.

romvesener. Mange kvinner opplever mer vold fra menn som kommer hjem fra krigsfronten.

– Vi prøver å hjelpe både dem og kvinner som er voldtatt av russiske soldater. Mange som er blitt gravid etter slike overfall, føler

skam og må rømme landet. Kommer de til Polen, blir de nektet abort. Ukrainske leger er pålagt å rapportere om alle aborter de utfører til politiet og det offentlige, så da kvier mange kvinner seg og velger i stedet å søke hjelp anonymt.

nneskelige handlinger

Women's Perspective Center for voldsutsatte kvinner i

Chumalo forteller at det er stor underrapportering, og at det skjer mye grusomt. Hun var med å starte Women's Perspectives Center i 1998, og har jobbet med å støtte voldsutsatte kvinner i 25 år. At organisasjonen skulle jobbe med sårbare kvinner i en

krigssituasjon, hadde feministen og psykologen aldri forestilt seg.

STERKE HISTORIER. Marta Chumalo jobber med ukrainske kvinner i hjemlandet, men hjelper også kvinner som har flyttet etter traumer.

– En 48 gammel kvinne fortalte meg at mannen hennes ble skutt rett foran henne. Etterpå holdt de russiske soldatene henne fanget og voldtok henne flere ganger over flere dager. Etter at hun kom seg unna, følte hun så mye skam fordi naboene visste hva hun hadde opplevd at hun flyktet til Tyskland. Dit hadde hun sendt barn og barnebarn da krigen startet. Jeg praterte mye med henne, og hun er bedre. Men det er jo umenneskelig hva hun har gjennomgått, og det er kvinnene som sitter med skammen, sier Chumalo.

Siden krigen startet 24. februar 2022 har Chumalo og hennes medsøstre jobbet med å drive sju krisesentre for internt fordrevne kvinner.

TRENGER MER STØTTE UTEFRA. Nå håper feministen som selv har to døtre hjemme i Lviv at dette marerittet snart er over. Hennes eldste datter studerer psykologi, mens den yngste går på skolen. Hun håper at det igjen blir mulig å jobbe med de feministiske kampsakene som fortsatt er brennbare i hjemlandet.

– Jeg er redd kirkene og de konservative miljøene får for stor oppslutning og vil innføre abortforbud, sier hun.

Det er flere grupper som ønsker å reversere likestillingen, blant andre National Council of Churches, konservative politikere i parlamentet og andre som prøver å motvirke ratifisering av Istanbul-konvensjonen og vil fremme anti-abortlovgivning.

– Vi trenger støtte utenfra til å bekjempe disse kreftene, sier hun.

FLYKTNINGER TRENGER PSYKOLOGHJELP. Under sitt opphold i Norge har Marta Chumalo møtt mange ukrainere i mottakssenteret.

– Folk forteller at de har vært vitne til eller hørt om tortur, drap og voldtekter. Noen sli-

ter fortsatt med å sove om nettene. Det er mange sårbare mennesker som også er her i Norge. De trenger støtte og psykologhjelp, og det håper vi dere kan gi dem, sier hun, som selv skal reise tilbake til krigen dagen etter.

Hjemme i Ukraina skal hun prøve å hjelpe en mor med en 17-årig datter som akkurat har født et barn med store hodeskader.

– Det offentlige støtter ikke de aller mest sårbare, så her prøver vi å gjøre en forskjell. Vi har nå rundt 300 kvinner på krisesentrene der de får det aller nødvendigste. Og de får pratet med noen.

Chumalo forteller at verken sårede soldater eller voldsutsatte kvinner får hjelp.

– Vårt helsesystem er sprengt, og sykehusene er fullt av sårede menn. Men det er også et enormt behov for hjelp til mennesker med psykiske lidelser. Mange hjemvendte menn tyr til alkohol for å døyve smertene fra krigen, sier hun.

Hun mener de vil trenge støtte fra Norsk Folkehjelp og andre i mange år framover. I Norge har hun møtt mye varme og mennesker med ekte empati og solidaritet.

– Den støtten vi får, gjør godt og gir oss styrke til å fortsette kampen og håp om at det kan bli fred, sier hun.

MARTAS DRØM. Generalsekretær i Norsk Folkehjelp, Henriette Westhrin, er glad og stolt over å samarbeide med Chumalo. Hun synes Olof Palme-prisen er vel fortjent.

– Å stå opp for kvinners rettigheter i Ukraina har aldri vært viktigere enn nå, men heller aldri mer utfordrende. Vi er stolt av å stå skulder ved skulder med Marta Chumalo og Women's perspective i deres kamp for ukrainske kvinners rettigheter og sikkerhet, sier Westhrin.

Chumalo er klar for å brette opp ermene. Nå drømmer den ukrainske feministen om at de igjen skal organisere marsjer og gateaksjoner i Ukraina.

– Vi skal fortsette å jobbe med å redusere smerte og lidelse. Og selv om vi er veldig sårbare, er vi samtidig også veldig sterke i vår kamp, avslutter Marta Chumalo.

Rask respons

Jordskjelvet ødela områder som allerede var katastrofe-soner i Syria, og fremhever den viktige rollen lokale hjelpeorganisasjoner spiller. Norsk Folkehjelps partner Bahar mobiliserte umiddelbart med krisehjelp til en hardt rammet befolkning.

SISSEL FANTOFT [tekst]
BAHAR [foto]

Flere enn 56 000 mennesker er bekreftet døde etter jordskjelvkatastrofen som rammet Tyrkia og Syria i begynnelsen av februar. 2,5 millioner mennesker er fordrevet fra sine hjem.

Bahar Organization opererer i hele Nord-Syria og var dermed allerede på plass i Afrin-distriktet som eneste organisasjon i kjølvannet av jordskjelvet. Deres arbeid er basert på internasjonale menneskerettigheter og humanitære standarder.

– Vi startet som et lite initiativ i Aleppo i 2011, i starten av borgerkrigen i Syria. «Bahar» betyr «vår» på kurdisk og gjenspeiler håpet og ønsket om en fargerik framtid som reflekterer mangfoldet i Syria, forteller dr. Sharvan Ibesh, leder og en av grunnleggerne av Bahar.

Som en lokal sivilsamfunnsaktør fokuserte Bahar stadig mer av sin innsats innen humanitært arbeid som følge av et stadig økende behov i Syria.

– I løpet av de to siste årene har vi nådd én million mottakere over hele Nord-Syria innenfor humanitære sektorer som helse,

MOBILE KJØKKEN: Sammen med Norsk Folkehjelp opprettet Bahar mobile kjøkkener på rekordtid etter gjerne i Jindires, en av de hardest rammede byene i Syria.

HUMANITÆR HJELP: Ettersom den humanitære situasjonen for sivile i Syria forverret seg, fokuserte Bahar stadig mer av sin innsats på humanitært arbeid. I løpet av de siste to årene har de nådd én million mottakere over hele Nord-Syria.

ernæring, WASH, matsikkerhet, beskyttelse og utdanning, sier han.

SKULDER VED SKULDER. I løpet av de tre siste årene har organisasjonens budsjett totalt rundet 50 millioner dollar.

– Våre midler kommer direkte fra donorer som USA gjennom USAID, FN-organisasjoner som UNICEF, OCHA og WHO, samt ulike internasjonale organisasjoner. Vår aller første partnerorganisasjon var faktisk Norsk Folkehjelp, som vi har samarbeidet aktivt med helt siden 2013. I løpet av snart ti år har vi i fellesskap respondert på mange kriser i Syria, inkludert jordskjelvet i februar, forteller dr. Sharvan.

jordskjelvet. Der delte de ut varme måltider til innbyg-

«VÅR»: Dr. Shervan Ibesh var med å starte organisasjonen Bahar, som betyr vår på kurdisk, i 2011, helt i starten av borgerkrigen i landet.

I 2013 fikk Bahar et kamera fra Norsk Folkehjelp for å dokumentere sine aktiviteter.

– Det kameraet er fortsatt i bruk, opplyser han.

Etter jordskjelvet sendte Bahar en e-post til Norsk Folkehjelp, og fikk umiddelbart svar.

– Jeg er stolt over den raske responsen – Norsk Folkehjelp sendte umiddelbart en av sine ansatte fra kontoret i Erbil i irakisk Kurdistan for å støtte vårt team i Afrin-distriktet i Syria. For vår stab betydde det mye at Norsk Folkehjelp sto skulder ved skulder sammen med oss i det tøffe arbeidet etter jordskjelvet, sier han.

Sammen med Norsk Folkehjelp opprettet Bahar mobile kjøkkener som delte ut varme

måltider til innbyggerne i Jindires, en av de hardest rammede byene i Syria.

– Det at Norsk Folkehjelp responderte så raskt oppmuntret flere av våre andre partnerorganisasjoner til å komme på banen. Etter hvert fikk vi også levert telt til mennesker som hadde mistet hjemmene sine, sier han.

PSYKOSOSIAL STØTTE. Parallelt skalerte Bahar opp aktiviteter de allerede hadde i de jordskjelvrammede områdene, som sykehus, poliklinikker og distribusjon av mat og vann.

– I tillegg har vi delt ut kontanthjelp på 150 USD til familier, slik at de selv kunne handle inn det de trengte på det lokale markedet som heldigvis var åpent, forteller dr. Sharvan.

Jordskjelvet kom på toppen av lidelsen den syriske befolkningen har levd under etter mer enn ti år med borgerkrig.

– Deres motstandskraft mot ytterligere påkjenninger var allerede overspent, og situasjonen ble ytterligere forverret med en naturkatastrofe av så stort omfang, sier han.

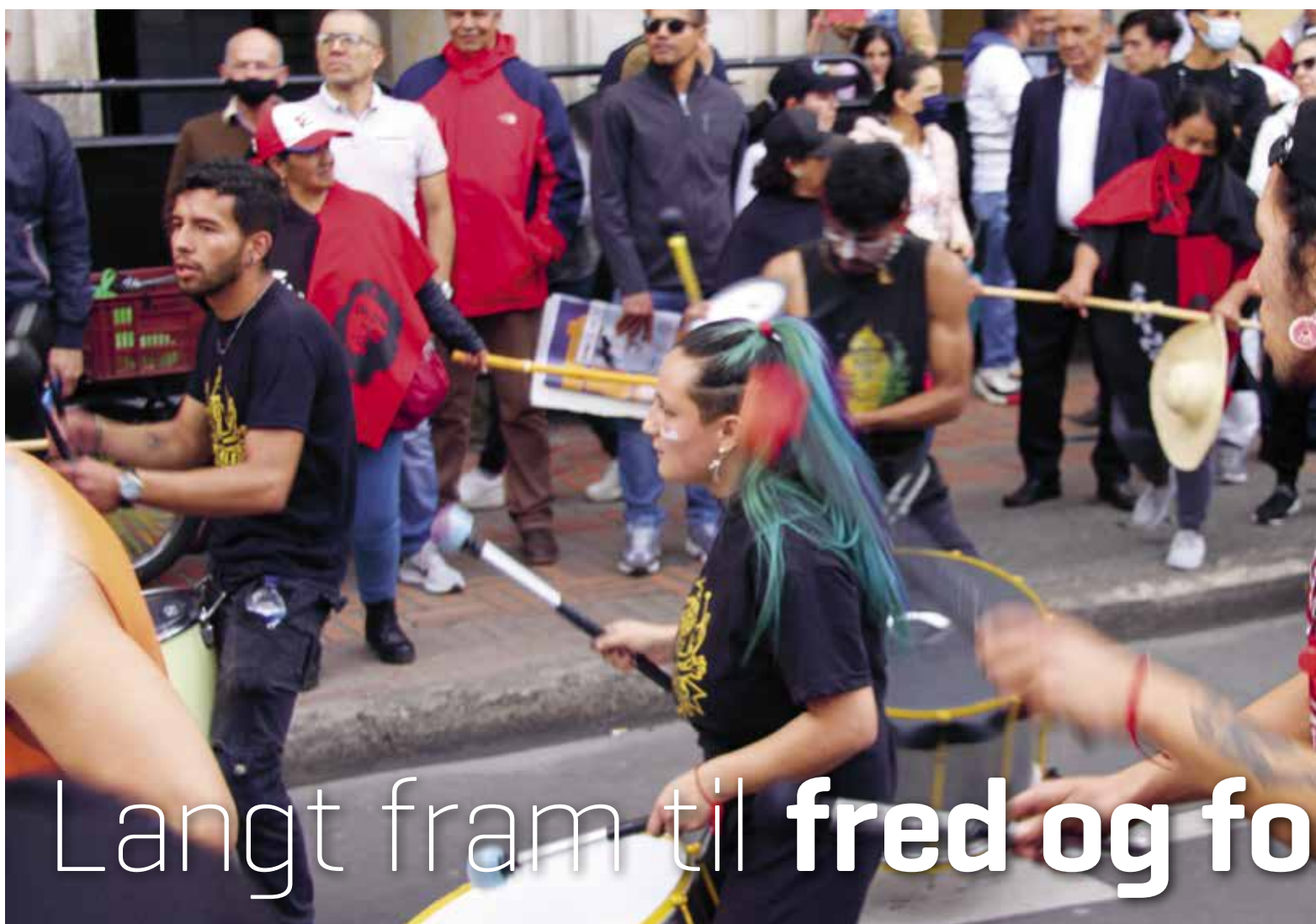
Like etter jordskjelvet reiste han rundt i Europa for å møte representanter for myn-

digheter, partnerorganisasjoner og donorer i blant annet Genève, Berlin, Paris og London for å kjempe for støtte til det syriske folket.

– Et av de største behovene i Syria er psykososial støtte, spesielt til barn og kvinner. Mange er fremdeles i sjokk, og i tillegg til å hjelpe til med å dekke fysiske behov har vi iverksatt aktiviteter for å møte behovet for psykososial bistand, forteller han.

Katastrofen i Syria konkurrerer om oppmerksomhet med naturkatastrofer og kriser mange andre steder rundt på kloden, derfor er en viktig del av Bahars arbeid å forsøke å nå fram med budskapet om behovet for støtte.

– Vi oppfordrer våre samarbeidspartnere til å tenke langsiktig. Vi jobber også for å redusere politisk innflytelse på humanitær bistand, opplyser dr. Sharvan.

HØYLYDT FEIRING: Trommeslagerne på Plaza de Bolívar får opp stemningen når president Gustavo Petros skal feires.

Trommene drønner over Plaza de Bolívar i Colombias hovedstad Bogotá. Lukten av grillet kjøtt og Her blir det fest. Alle vil de være med og feire president Gustavo Petro, mannen som for et halvt år fikk fredsprosessen i det krigsherjede landet på skinner igjen.

MORTEN HANSEN, LO MEDIA (tekst)
ARE STRANDEN (foto)

I nesten 60 år har Colombia vært preget av væpnet konflikt som har kostet flere hundre tusen mennesker livet og ført til over sju millioner interne flyktninger. Det har vært 60 år med massakrer, mennesker som har forsvunnet og seksualisert vold.

Mye av dette kan føres tilbake til den ekstremt skjeve fordelingen av land. Drøyt én prosent av landets befolkning eier over

halvparten av all dyrket jord. I 2016 ble det underskrevet en fredsavtale mellom den colombianske staten og geriljagruppen FARC, men det er fortsatt langt igjen til det er fred. Fortsatt kjemper væpnede aktører om kontrollen over landområdene.

Men på Plaza de Bolívar denne dagen er støtten til Colombias president tydelig. Også fra dem som mener at arbeidet med reformer går for sakte.

– Vi krever bare at regjeringen skal følge programmet folket stemte på, sier Eduardo

León Navarro, i Congreso de los Pueblos [CdP] – en venstreorientert politisk og sosial grasrotbevegelse.

Han konstaterer at ingen valgløfter er innfridd. At regjeringen ikke har flertall i kongressen mener han er et argument som ikke holder.

BONDERESERVATER GIR SIKKERHET. Langt unna Plaza de Bolívar ligger Sumapaz-paramoen – høysletta. I grunnen her oppe, på nesten 4000 meters høyde, befinner vann-

ersoning

frisk frukt setter stemningen.
siden inntok presidentpalasset og

reservoaret for hovedstadens drøyt åtte millioner innbyggere seg. Den er også et av flere bondereservater i Colombia.

– Bondereservatene sikrer at landområdene fordeles på flere hender. Det gir småskala-bøndene som bor og jobber i disse områdene en viss økonomisk trygghet, sier Néstor Alfredo Díaz Benítez i den lokale bondeorganisasjonen Sintrapaz.

Her kan ingen komme og stjele jordlappen bonden eier. For bondereservatene er ikke omsettelig jord. Så langt er det opprettet ti

RETTFERDIGHET: Det er over 800 000 ofre i de sakene JEP har opprettet. Dommer Ana Manuela Ochoa fastslår at det er mange ofre som enda ikke er identifisert.

bondereservater i Colombia. Flere er på trap-pene. Går det som bondeorganisasjonene håper, vil mye mer av den ubrukte jorda i landet bli gjort tilgjengelig for småbøndene. For det er mye jordbruksjord som ligger brakk. 90 prosent av all jord i Colombia eies av fem prosent av befolkningen. De store kvegeierne, som utgjør en del av denne gruppa, legger beslag på mye mer land enn de bruker og har behov for.

Det er denne jorda småbøndene mener de har krav på. For de ser ikke på arbeidet sitt som en jobb. Det er deres identitet.

DRIVER ØKOLOGISK. Alexandra Davida og German Rodriguez traff hverandre og giftet seg mens de begge studerte på universitetet for over 20 år siden. Da de var uteksaminert, tok de over jordstykket til besteforeldrene til Rodriguez i Sumapaz.

– Vi hadde begge et ønske om å jobbe på landsbygda. Dette jordstykket har blitt vårt livsprosjekt. Vår idé er å dele det vi har lært med lokalsamfunnet, sier Rodriguez.

Mens det tradisjonelle jordbruket i området domineres av potetdyrking, ønsker Davida og Rodriguez å skape endring. Selv har de sluttet med poteter og gått over til dyrking av andre vekster og til husdyrhold. I tillegg har de et prosjekt hvor de dyrker fram trær og busker som blir plantet ut i paramoen og området rundt.

– Vi som bor ved paramoen har en annen

forståelse av hva utvikling er enn dem som bor utenfor. Vi må drive med naturvern for å bevare paramoen som den er, sier Davida.

Ekteparet forteller at det kjølige klimaet setter begrensninger for hva slags jordbruk de kan drive, men de understreker at de har flere alternativer enn poteter.

– Vi prøver å få flere til å drive økologisk, ikke minst fordi det tradisjonelle jordbruket utarmer jorda og krever stadig mer bruk av kunstgjødsel. Vårt mål er å få flere med på å gjøre jorda sunn og næringsrik, sier Rodriguez.

ARRESTASJONER OG FALSKE TILTALER. På Plaza de Bolívar er stemningen fortsatt god. I et hjørne av plassen står Robert Daza og Jimmy Alexander Moreno. Daza er nå senator i Pacto Histórico, og Moreno er hans rådgiver. Begge har vært ledere for sosiale organisasjoner som har støttet Petro på hans vei til presidentpalasset. Begge har fått merke følgene av kampen for et mer rettferdig Colombia, og har vært utsatt for flere attentatforsøk.

I 2020 ble Daza, som talte småbøndenes sak da han var leder i organisasjonen CNA, arrestert. Ett år senere ble Moreno, som var talsmann for grasrotbevegelsen Congreso de los Pueblos, hentet av politiet. Begge ble anklaget for å samarbeide med den fortsatt aktive geriljaen i landet.

Arrestasjonene føyer seg inn i en lang ►

LIVSVERK OG IDENTITET: Alexandra Davida og German Rodriguez forlot akademisk og ble bønder. Nå bor de sammen med døtrene sine i fjellene over Bogota, hvor de driver en liten økologisk gård.

rekke av lignende arrestasjoner og falske tiltaler mot sosiale ledere i Colombia de siste årene. En rapport fra World Organisasjon Against Torture (OMCT) og Comité de Solidaridad con Presos Políticos, publisert i januar 2020, viser at arrestasjoner rettes særlig mot tre grupper: miljøaktivister, bondeorganisasjoner og personer som leder folkelige mobiliseringer.

Colombia har mange historier som Dazas og Morenos. De aller fleste har ikke endt med arrestordrer og arrestasjoner. Folk har bare blitt borte.

TUSENER AV OFRE. Like under fjelltoppen Montserrát har dommer Ana Manuela Ochoa sitt kontor. Hun er en av 38 dommere i Jurisdicción Especial para la Paz (JEP). Den spesielle jurisdiksjonen for fred er en domstol

som ble opprettet som en del av fredsavtalen mellom geriljaorganisasjonen FARC og staten Colombia.

Ochoa og de andre dommerne har et enormt arbeid foran seg. Etter snart 60 år med krig og konflikt, skal de nå skape fred og forsoning – og ikke minst rettferdighet.

– Vi har reist til steder der staten aldri har vært før for å gjøre undersøkelser. Den største utfordringen er hvordan ofrene skal få sin rettferdighet og hvordan de skal bli hørt, sier Ochoa. – Vårt mål er ikke bare å dømme. Vi skal også ha en restaurerende effekt. Derfor må vi se på muligheten for andre sanksjoner enn bare fengselsstraffer.

For å gjøre rettsprosessen mer oversiktlig, fører domstolen ikke enkeltsaker. De har såkalte makrosaker, hvor de har samlet typer overgrep. Til sammen er det elleve slike saker.

NORSK FOLKEHJELP OG COLOMBIA

- › Colombia er en republikk i Sør-Amerika som dekker det nordvestlige hjørnet av kontinentet.
- › Landet har drøyt 51 millioner innbyggere.
- › Etter mer enn 50 år med væpnet konflikt signerte den colombianske staten og geriljagruppen FARC en fredsavtale i 2016.
- › Færre sivile blir drept i væpnet konflikt nå, men antallet drap på sosiale og politiske ledere økte etter signeringen av fredsavtalen
- › Valget av landets første president fra venstresida i 2022 gir håp for et mer rettferdig og fredelig Colombia
- › Norsk Folkehjelp har hatt partnersamarbeid med organisasjoner i Colombia siden 2004, og bidrar til at organisasjoner i de mest utsatte konfliktområdene inkluderes i prosessene knyttet til fredsbygging og diskusjoner om landets framtid.
- › Programmet er en del av Norsk Folkehjelps samarbeidsavtale med Norad og støttes av Norsk Jernbanearbeiderforbund.

– Vi undersøker ikke sak for sak, vi undersøker mønsteret i kriminaliteten. Vi ser på systemkriminalitet – eller organisert kriminalitet, sier Ochoa.

For eksempel omhandler en av sakene kidnappinger, hvor FARC er tiltalt. I denne saken er det 23 000 ofre. I en annen sak er det utenomrettslige henrettelser som blir undersøkt, hvor hæren er den tiltalte. Her er det 6000 ofre.

– Statsadvokaten kom hit for en stund siden. Han sa; Hvis jeg leverer alt jeg har av materiale som omhandler den væpnede konflikten, ville jeg fylt hele bygningen. Totalt er det 820 000 ofre i de elleve sakene våre, sier Ochoa, og understreker at det er vanskelig å sette et helt klart tall på hvor mange ofre det dreier seg om.

**Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak**

Norsk Lokomotivmannsforbund

Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

Norsk
Jernbaneforbund

Skolenes landsforbund
Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

 Fred. Olsen & Co.

LO Media

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

Fellesforbundet

Avd. 57 Nord Rogaland

Fellesforbundet

Avd. 5

Avd. 3

Møre og Romsdal

Fellesforbundet

Avd. 23 Raufoss J & M – www.ff23.no

Fellesforbundet

Marinestasjonen

Fellesforbundet

Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 25 Stavanger

Norsk
Tjenestemannslag

Norsk Medisinaldepot

Fellesforbundet

Avd. 26 Østfold Fagforening

Fellesforbundet

Oslo Grafiske Fagforening

Norsk
Tjenestemannslag

Mattilsynet

Fellesforbundet

Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms

Fellesforbundet

Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening

Avd. 91 Bodø

Fellesforbundet

Avd. 108 Innherred Fagforening

FAGFORBUNDET

Frogn

Avd. 15 Innlandet

Fellesforbundet

Avd. 185 Flyarbeidernes Forening

Avd. 21 Fredrikstad

Fellesforbundet

Avd. 29 Søre Sunnmøre

Avd. 40 Kristiansund

Fellesforbundet

Avd. 747 Unionen Fagforening

Fellesforbundet

Avd. 75 Halden Fagforening

ELog IT

Hordaland/Sogn og Fjordane

Elektroarbeidernes Fagforening

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær minerydding, sanitet og redningstjeneste, inkludering og antirasisme. Norsk Folkehjelp har mer enn 16 000 medlemmer i Norge og 2300 ansatte i mer enn 30 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Olav Tryggvasonsgate 5,
7011 Trondheim
regionskontoret.midt@npaid.org

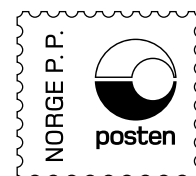
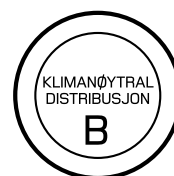
REGION VEST

Lars Hillesgt. 19, 3. etg, 5008 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

Vis solidaritet
Vipps til 10145

På lag med folk i krig og kriser

Støtt 1. mai-aksjonen!
Bli med oss i kampen for
trygghet, rettferdighet
og demokrati.

Norsk Folkehjelp